

MEERJAREN KENNISAGENDA POSITIEVE GEZONDHEID

Institute for Positive Health

02-11-2023

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
INLEIDING	4
1 TOTSTANDKOMING EN UITGANGSPUNTEN	5
1.1 Eigenaarschap	6
1.2 Onderbouwing	6
1.3 Concreetheid	7
1.4 Inbedding	7
2 INHOUD VAN DE KENNISAGENDA	9
2.1 Kern van Positieve Gezondheid	9
2.2 De mens	15
2.3 Wonen en leefomgeving	20
2.4 Leren	29
2.5 Werk	32
2.6 Zorg en welzijn	36
2.7 Ecosysteem	41
3 AANBEVELINGEN	46
BIJLAGEN	47
Bijlage 1. Uitnodiging webinar bijdragen aan Kennisagenda	47
Bijlage 2. Resultaten survey prioritering Kennisagenda	48
Bijlage 3. Getekende weergave Kennisagenda	50

VOORWOORD

Met blijdschap presenteren we de Kennisagenda Positieve Gezondheid, die we het afgelopen jaar hebben geschreven met inbreng van vele betrokkenen: inwoners, (zorg)professionals, onderzoekers, beleidsmakers en verzekeraars. Het doel van deze kennisagenda is tweeledig. Allereerst stimuleren en initiëren we relevant wetenschappelijk onderzoek voor een betere onderbouwing en hogere kwaliteit van het werken met en vanuit Positieve Gezondheid. Daarnaast bevorderen we de samenwerking tussen inwoners, professionals, onderzoekers, verzekeraars en beleidsmakers.

Onze missie is dat we met deze kennisagenda bijdragen aan:

- het blijvend leren van het werken met Positieve Gezondheid;
- het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek naar nut, noodzaak en impact van het werken vanuit een brede en andere kijk op gezondheid. Basis hiervan vormt de nieuwe omschrijving van gezondheid die Machteld Huber samen met internationale experts in 2011 in de British Medical Journal (BMJ) publiceerde. Die omschrijving luidt: ‘gezondheid als het vermogen om je aan te passen en de eigen regie te voeren in het licht van de sociale, lichamelijke en mentale uitdagingen van je leven’ en ligt ten grondslag aan de ontwikkeling van Positieve Gezondheid.

We hopen dat deze agenda een breed palet aan onderzoekers aanspreekt: onderzoekers vanuit ROC's, hogescholen en universiteiten, maar ook inwoners en professionals. We zien dat het leervermogen groot is op alle plekken waar men met Positieve Gezondheid werkt en dat het van essentieel belang is om deze lessen met elkaar te delen. Een wetenschappelijke kijk hierop helpt ons om de afzonderlijke ervaringen om te zetten naar meer generieke en systematische resultaten en inzichten.

We horen graag terug van jou of en hoe deze agenda bijdraagt aan jouw kennisvragen en -behoeften en aan de implementatie van Positieve Gezondheid in het algemeen. Daarnaast bedanken we alle mensen die een bijdrage hebben geleverd aan deze kennisagenda. Een speciaal woord van dank aan de kartrekkers en schrijvers: Floris de Jong (CAOP), Marja van Vliet en Miriam de Kleijn (Institute for Positive Health), John Dierx (Avans) en Hanneke Noordam (Vilans). En natuurlijk Marieke van der Velden voor de verbeelding van deze kennisagenda en Cuno de Haas (Alles is Gezondheid) en Fleur Denissen (CAOP) voor de communicatie en eindredactie.

INLEIDING

‘Vergrijzing, druk op de arbeidsmarkt, toenemende complexiteit, kansen en beperkingen van groeiende kennis, een veranderende leefomgeving: het zijn bewegingen die onze samenleving de komende jaren vormen en uitdagen. Over grenzen van bestaande domeinen en disciplines heen’ (Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS)). De RVS stelt hierbij vijf opgaven centraal: verschillen in de samenleving, gezonde en sociale omgeving, grenzen aan genezen en verbeteren, zorgen in een krappe arbeidsmarkt, en schurende stelsels. Denken en werken vanuit een brede blik op gezondheid, waarin veerkracht en eigen regie centraal staan, en de vertaling daarvan in Positieve Gezondheid kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze *wicked problems* waar we als maatschappij voor staan.

Positieve Gezondheid is een begrip geworden in de samenleving. Een begrip dat opkwam in de zorg, maar inmiddels wordt ingezet in tal van domeinen: van onderwijs tot in de leefomgeving, op het werk en in buurthuizen. Positieve Gezondheid is ontstaan op basis van uitgebreid onderzoek (Huber, 2016). Vervolgonderzoek blijft belangrijk om het gedachtegoed verder te onderbouwen en om te leren hoe je Positieve Gezondheid in de praktijk kunt toepassen. Om ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk onderzoek wordt gedaan dat op doelmatige wijze een bijdrage levert aan de praktijk, heeft het Institute for Positive Health (iPH) samen met het onderzoeksnetwerk Positieve Gezondheid het initiatief genomen om een kennisagenda Positieve Gezondheid te ontwikkelen. Het afgelopen jaar zijn ruim honderd mensen vanuit verschillende achtergronden (inwoners, professionals, onderzoekers, bestuurders, verzekeraars en beleidsmakers) uitgenodigd om mee te denken over de inhoud. Zo is een breed gedragen kennisagenda ontwikkeld die richting kan geven aan onderzoek en de ontwikkeling van Positieve Gezondheid in de komende jaren. Deze kennisagenda maakt daarbij gebruik van al het onderzoek dat tot nu toe is gedaan en van onderzoek dat nu gaande is.

Deze kennisagenda bestaat uit twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk is een overzicht van het proces waarmee de kennisagenda tot stand is gekomen en bevat een beschrijving van de uitgangspunten. Hoofdstuk twee is een beschrijving van de kennisagenda zelf. Per thema wordt een opsomming van kennisvragen gegeven en staat vermeld welke publicaties er al beschikbaar zijn.

1 TOTSTANDKOMING EN UITGANGSPUNTEN

Deze kennisagenda is een vervolg op de onderzoeksagenda 2019 tot 2021 van het iPH. De onderzoeksagenda is destijds opgesteld door het iPH in nauwe afstemming met haar Wetenschappelijke Adviesraad en was bedoeld om wetenschappelijk onderzoek naar Positieve Gezondheid te stimuleren, te faciliteren en richting te geven. De thema's waren: Positieve Gezondheid meetbaar maken; effect en effectiviteit van Positieve Gezondheid in de praktijk; onderbouwing en doorontwikkeling van de visie en methode en borging. De onderzoeksagenda heeft veel vruchten afgeworpen: een deel van de publicaties van de afgelopen jaren en ook de onderzoeken die momenteel nog lopen, zijn voortgekomen uit de onderzoeksagenda.

Om te komen tot een nieuwe onderzoeksagenda hebben we in het najaar van 2022 binnen het team van iPH en Alles is Gezondheid en in de Wetenschappelijke Adviesraad onderzoeksvragen opgehaald. Ook hebben we een bijeenkomst georganiseerd met het onderzoeksnetwerk Positieve Gezondheid. Hieronder vind je een overzicht van alle organisaties binnen het onderzoeksnetwerk op dat moment.

Tabel 1. Overzicht van partijen in onderzoeksnetwerk Positieve Gezondheid

Vilans	Louis Bolk Instituut
Windesheim Hogeschool	Saxion Hogeschool
RIVM	ROC Midden Nederland
Avans	Maastricht University
Jeroen Bosch Ziekenhuis	LUMC
Fontys Hogeschool	Zuyd Hogeschool

Tijdens deze bijeenkomst is bij de onderzoekers opgehaald (1) welke onderzoeken naar Positieve Gezondheid al worden gedaan en (2) welke kennis men nog zou willen verwerven. Deelnemers konden hun inbreng geven door middel van het plakken van post-its op vier flip-overs, die elk een van de vier initiële onderzoeksniveaus representeerden: nano, micro, meso en macro (De Maeseneer, 2017). Er waren twee bijeenkomsten. De eerste was fysiek en de tweede online, waarin deze procedure werd herhaald in een virtuele versie.

Tijdens de eerste bijeenkomst is op initiatief van ZonMw besloten om een kennisagenda te ontwikkelen in plaats van een onderzoeksagenda, met de volgende uitgangspunten:

- Breed eigenaarschap door het betrekken van professionals, inwoners, beleidsmakers en verzekeraars naast onderzoekers.
- Stevige onderbouwing op basis van de bestaande publicaties over Positieve Gezondheid;
- Voldoende concreetheid door heldere en concrete kennisvragen;
- Een plan voor inbedding, waarbij de agenda zoveel mogelijk aansluit op lopende beleidslijnen in de zorg en daarbuiten.

Hieronder staat de uitwerking van elk van de uitgangspunten.

1.1 EIGENAARSCHAP

Om te komen tot een breed gedragen kennisagenda hebben we vijf webinars georganiseerd. Het eerste webinar, gericht op verzekeraars, was op 23 februari 2023 (6 deelnemers). Het tweede webinar, op 28 februari, was gericht op professionals die in de praktijk werken met Positieve Gezondheid (49 deelnemers). Op 25 april was het derde webinar; dat was gericht op beleidsmakers (23 deelnemers). Op 5 en 20 april waren de laatste twee webinars. Deze waren gericht op de inwoners zelf en waren georganiseerd vanuit Nederland Zorgt Voor Elkaar en de Ella Vogelaar Academie (16 deelnemers). De webinars waren toegankelijk voor iedereen die belangstelling had om mee te denken en input te leveren. In bijlage 1 staat een voorbeeld van de uitnodigingstekst voor een van de bijeenkomsten. De uitnodigingen zijn verspreid via social media en verstuurd binnen het netwerk van iPH.

In totaal zijn 71 kennisvragen opgehaald via de webinars. Om te komen tot een prioritering van deze kennisvragen uit de webinars heeft het iPH op 4 september een survey verstuurd aan alle deelnemers (in totaal 156 personen) en overige geïnteresseerden in een van de vijf webinars. Daarin is gevraagd of zij 100 punten wilden verdelen over de 71 kennisvragen die we over de zeven thema's hebben opgehaald. Twintig personen (13%) hebben deze survey ingevuld. De resultaten daarvan zie je in bijlage 2. Omdat het aantal respondenten laag is, hebben we deze prioritering niet overgenomen en hebben we tijdens de fysieke bijeenkomst met betrokken stakeholders op 21 september besloten om de onderzoeksvragen voorsnog allemaal te behouden en geen prioritering aan te brengen. De resultaten van de online vragenlijst en prioritering zijn wel ter inspiratie besproken in beide bijeenkomsten.

Tot slot vond er op 21 september 2023 een fysieke bijeenkomst op uitnodiging plaats waar een geselecteerde vertegenwoordiging van onderzoekers, professionals, beleidsmakers en inwoners aanwezig was (11 deelnemers). In deze bijeenkomst zijn de verzamelde kennisvragen naast de bestaande literatuur en inzichten uit de praktijk gelegd. Daarnaast is besproken hoe we de kennisagenda voor verspreiding zo begrijpelijk mogelijk kunnen maken voor iedereen. Ook is besproken hoe de kennisagenda zo goed mogelijk benut kan worden om praktijkervaring, onderzoek en beleid elkaar te laten versterken.

1.2 ONDERBOUWING

Op de website van het iPH staat een overzicht van alle publicaties waar iPH direct of indirect bij betrokken is geweest. Deze publicaties zijn geordend op basis van de thema's van de onderzoeksagenda van 2019-2021. In de Nederlandse en internationale publicaties bleken de nodige vragen te zijn gesteld over de onderbouwing van Positieve Gezondheid. Daarnaast was het niet altijd duidelijk welke evaluaties waren uitgevoerd, in welke setting en wat de resultaten waren. Om een beter beeld te krijgen van de wetenschappelijke literatuur rondom Positieve Gezondheid en de inzichten hieruit is een kernteam gestart met het schrijven van een zogeheten Rapid Review. Dit kernteam bestond uit iPH, Positive Health International (PHI), Saxion Hogeschool en Universiteit Maastricht.

Voor de Rapid Review is een 'search' gedaan naar alle artikelen die Huber et al. (2016) citeren in de volgende elektronische databases: Pubmed, Google Scholar en CINAHL. Vervolgens zijn alle artikelen geïnccludeerd die tussen 2016 en juli 2023 in het Engels of in het Nederlands zijn gepubliceerd en die Positieve Gezondheid hebben opgenomen in de onderzoeksvraag, methode en/of de resultaten. De artikelen uit de Rapid Review die hebben bijgedragen aan meer kennis over Positieve Gezondheid staan in deze kennisagenda vermeld, inclusief een korte omschrijving van de inhoud van het artikel. Een uitgebreidere analyse van de resultaten wordt binnenkort gepubliceerd in een wetenschappelijk artikel.

1.3 CONCREETHEID

ZonMW zegt in haar Handleiding kennisagenda het volgende over de formulering van de kennisvragen: 'De kennisvragen in de agenda zijn 'SMART' geformuleerd (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdsgebonden) en richten zich op voldoende afgebakende en onderzoekbare onderwerpen.'

Hierin zijn we ten dele geslaagd. Veel van de kennisvragen gaan over grote thema's, zoals woon- en leefomgeving en systemen, en zijn breed geformuleerd. Positieve Gezondheid gaat over het hele leven. De interventies lopen uiteen van het concreet inzetten van de vragenlijst tot het opnemen van de nieuwe visie van gezondheid als leidraad voor gezondheidsbeleid in een provincie. Ook de (gewenste) resultaten kunnen op verschillende manieren en niveaus (individueel, in de regio) gemeten worden, waarbij er nog geen overeenstemming is bereikt over de vraag hoe we brede gezondheid het beste kunnen meten. Dat [onderzoek is nog in volle gang](#).

We hebben ervoor gekozen om de formuleringen van de aangeleverde kennisvragen wel zo helder mogelijk te maken en per kennisvraag ook een korte toelichting te geven. Gezien het veelal exploratieve en brede karakter van de onderzoeksvragen was het niet mogelijk om de onderzoeksvragen op te stellen vanuit de PICO¹-methodiek. In het proces van de totstandkoming van deze kennisagenda is veelvuldig ter sprake gekomen dat er aandacht moet zijn voor de best passende onderzoeksmethodiek, en dat kwalitatief onderzoek of een mixed-methodsonderzoeksmethode zich over het algemeen het beste leent voor onderzoek over Positieve Gezondheid. Voor kwalitatief en mixed-methodsonderzoek past het [SPIDER-framework](#) beter.

Daarnaast is de inbreng van ervaringsdeskundigen waardevol, bijvoorbeeld in de vorm van citizen science. Omdat veel kennisvragen over het 'hoe' gaan, is er vooral vraag naar implementatieonderzoek en procesevaluaties. Participatief onderzoek is hier een goed voorbeeld van. Hiermee geven we een eerste aanzet van passende onderzoeksmethodieken en methodologische uitgangspunten. We laten het aan de onderzoekers over om de vragen verder te concretiseren, passend bij de praktijk die ze onderzoeken waarin gewerkt wordt met Positieve Gezondheid.

1.4 INBEDDING

Voor een goede inbedding van deze kennisagenda is het belangrijk dat deze aansluit op de huidige maatschappelijke ontwikkelingen. Daarvoor is het zinvol om een goed beeld te schetsen van de huidige context waarin Positieve Gezondheid een plek inneemt.

Over het algemeen staat de samenleving waarvan de zorg deel uitmaakt voor grote en complexe uitdagingen, ook wel *wicked problems* genoemd. In verschillende beleidsdocumenten wordt Positieve Gezondheid genoemd als een mogelijk antwoord op de vraag hoe we gezondheid bekijken en als kompas bij het maken van keuzes. De visie van de Patiëntenfederatie Nederland voor 2030 heeft als titel 'Meer mens, minder patiënt' en sluit daarmee naadloos aan bij Positieve Gezondheid.

Al in 2018 verscheen vanuit de Nederlandse Federatie Universitair Medische Centra (NFU) de kennisagenda Preventie als onderdeel van de Nationale Wetenschapsagenda. Hierin staat al genoemd dat met de term gezondheid 'gezondheid in brede zin' wordt bedoeld: niet alleen de afwezigheid van ziekten, maar ook het leven in goed ervaren gezondheid en het vermogen van mensen om zich aan te passen en hun eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Ook in de kennisagenda Personalized medicine van de NFU wordt Positieve Gezondheid als een *game-changer* beschouwd.

¹ PICO staat voor: Patient, Intervention, Comparison, Outcome. PICO is in de gezondheidszorg een veelgebruikte methode om een onderzoeksvraag te stellen en te beantwoorden.

Er is een duidelijke verbinding met het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), waarin aandacht is voor Positieve Gezondheid. Zo wordt in het IZA aangegeven dat Positieve Gezondheid al is opgenomen in de eindtermen van de opleiding tot arts, verpleegkundige en verpleegkundig specialist. Het begrip wordt in de komende jaren in de opleiding geïmplementeerd. In het hoofdstuk over de wijkverpleging staat dat er meer aandacht moet komen voor Positieve Gezondheid en reablement, een manier om samen met de oudere te werken aan herstel van zijn leven en zelfredzaamheid.

In het GALA wordt een integrale benadering van het preventiebeleid gestimuleerd en gefaciliteerd waarbij de *Health in All Policies*-gedachte en brede gezondheidsconcepten zoals Positieve Gezondheid uitgangspunten zijn. In deze kennisagenda zijn ook kennisvragen opgenomen over de manier waarop Positieve Gezondheid kan worden toegepast in de uitwerking van deze akkoorden.

In de nota Landelijke Gezondheidsbeleid 2020-2024 maakt Positieve Gezondheid deel uit van de gezamenlijke visie op gezondheid. Ook in de aanpak Passende Zorg van de Nederlandse Zorgautoriteit en het Zorginstituut is Positieve Gezondheid een van de pijlers van de omslag van ziekte naar gezondheid. Positieve Gezondheid zou als drager van die omslag kunnen dienen. In het programma Uitkomstgerichte Zorg is een van de programmalijnen 'Samen Beslissen', wat als persoonsgerichte benadering raakvlakken heeft met het werken vanuit Positieve Gezondheid. In deze kennisagenda is hierover ook een kennisvraag opgenomen. In het visiedocument Medisch Specialist 2025 vormt Positieve Gezondheid het uitgangspunt van het toekomstbeeld. En op de [website de Juiste Zorg op de Juiste Plek](#) staan tientallen praktijkvoorbeelden over het werken vanuit en met Positieve Gezondheid.

In een aantal recente kennisagenda's binnen de zorg en publieke gezondheid wordt gerefereerd aan Positieve Gezondheid. Enkele voorbeelden hiervan:

- **Podotherapie:** De focus in de zorg verschuift van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Volgens de opvatting Positieve Gezondheid wordt gezondheid niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als een dynamisch, persoonlijk en positief concept [...]. De podotherapeut gaat mee in deze veranderingen binnen de gezondheidszorg en dit is ook meegenomen bij de ontwikkeling van de Kennisagenda Podotherapie.
- **Ergotherapie:** Ergotherapeuten zijn bij uitstek zorgverleners die uitgaan van wensen, ervaringen en mogelijkheden van cliënten. De eigen regie, autonomie, zelfmanagement en zelfredzaamheid in het dagelijks functioneren en de maatschappelijke participatie staan centraal. Doel is de kwaliteit van leven en gezondheid te vergroten. Het concept Positieve Gezondheid sluit hier naadloos bij aan.

Positieve Gezondheid wordt in veel toekomstvisies, beleidsnotities en kennisagenda's genoemd als uitgangspunt. Hiermee is duidelijk dat de kennisagenda Positieve Gezondheid goed aansluit bij de maatschappelijke ontwikkelingen.

2 INHOUD VAN DE KENNISAGENDA

Nu Positieve Gezondheid zo breed is omarmd en op zoveel plaatsen wordt genoemd als uitgangspunt, is het van belang om helder te beschrijven welke kennis over het werken vanuit en met Positieve Gezondheid er al is en welke kennis we graag zouden verwerven. Deze onderwerpen staan beschreven in dit inhoudelijke deel van de kennisagenda. Hiermee beogen we een bijdrage te leveren aan het verspreiden van de bestaande kennis rondom Positieve Gezondheid en het stimuleren van en richting geven aan nieuwe kennisvergaring.

De kennisagenda is opgebouwd rond zeven thema's:

- De kern van Positieve Gezondheid: werkzame elementen, het gesprek, brede benadering van gezondheid.
- Mens: eigen regie, ervaren gezondheid en inclusiviteit.
- Wonen en leefomgeving: de inwoner, de gemeente, het ruimtelijk domein en de regio.
- Leren: leren van 0 tot 18 jaar, leren voor professionals en 'een leven lang leren'.
- Werken: organisaties en personeelsbeleid.
- Zorg en welzijn: professionaliteit, arbeidsmarkt, samenwerking en toegang.
- Ecosysteem: systeemtransitie, economie.

Daarnaast zijn er een aantal uitgangspunten gedefinieerd voor het doen van goed onderzoek naar Positieve Gezondheid.

In bijlage 3 zie je een getekende versie van de kennisagenda waarin duidelijk wordt hoe de samenhang is van de thema's. De bloem staat centraal in deze tekening. De kern van de bloem is het begrip Positieve Gezondheid, dat de essentie van het gedachtegoed weergeeft. De steel staat symbool voor de individuele mens. De bloemblaadjes zijn een aantal thema's die in het leven van mensen een belangrijke rol spelen en daarmee passen bij de brede benadering van gezondheid: wonen en leefomgeving, leren, werken, zorg en welzijn. De bloem staat in een ecosysteem waar ook volop veranderingen gaande zijn die mede aan de hand van Positieve Gezondheid kunnen worden vormgegeven. Alle kennisvragen die zijn opgehaald, zijn ondergebracht in de bloem of in het ecosysteem. In de bodem staat de basis van de kennisagenda: de mensen en organisaties die ervoor hebben gezorgd dat deze kennisagenda er nu is. En bij de gieter staan de uitgangspunten voor het doen van goed onderzoek genoemd.

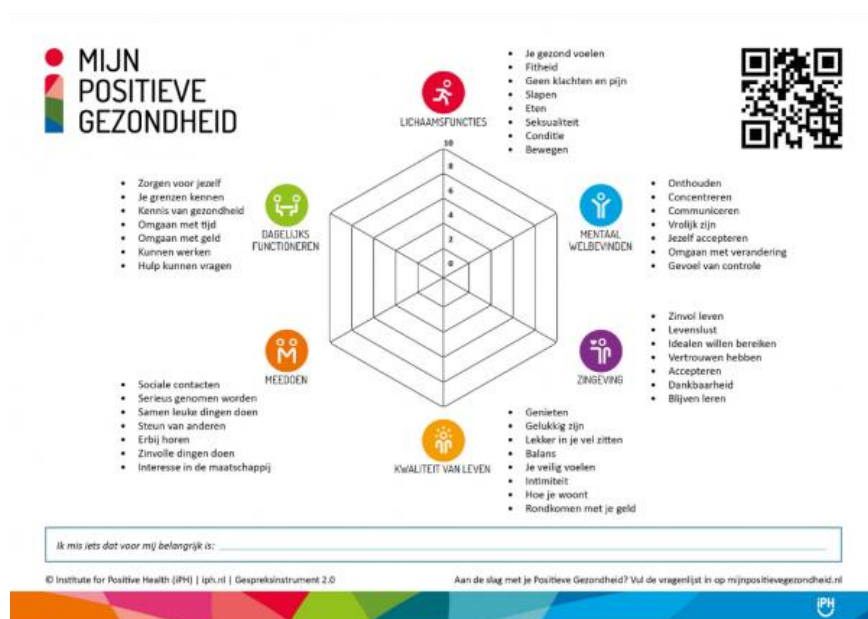
2.1 KERN VAN POSITIEVE GEZONDHEID

De huidige definitie van gezondheid, van de wereld gezondheidsorganisatie WHO: 'Gezondheid is een toestand van volledig fysiek, geestelijk en sociaal welbevinden en niet louter het ontbreken van ziekten of gebreken' werd door Machteld Huber, voormalig huisarts en onderzoeker, ter discussie gesteld, ook naar aanleiding van haar eigen ervaringen met ziekte. Zij startte in 2009 met de ontwikkeling van een nieuwe omschrijving voor gezondheid. Samen met deskundigen uit de hele wereld omschreef zij gezondheid als het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven (Huber, 2011). Eenvoudiger gesteld: je bent gezond als je de kans hebt of krijgt om je aan te passen en de regie in eigen handen te houden, zoals wanneer je je eenzaam voelt, wanneer je lichaam gebreken heeft, of wanneer je heftige gebeurtenissen meemaakt.

De mensen met een aandoening die Huber en haar collega's spraken in het tweede onderzoek waren blij met deze nieuwe omschrijving, omdat de focus ligt op wat mensen wel kunnen in plaats van wat er niet meer is. Ook de nadruk op het zelf de touwtjes in handen houden sprak hun aan. De geïnterviewden voegden eraan toe dat zich wel of niet gezond voelen samenhangt met de vraag of je een betekenisvol leven kunt leiden. Ze hadden wel belemmeringen of gebreken, maar voelden zich

vaak pas ziek als ze niet meer de dingen konden doen die voor hen belangrijk waren in het leven. De onderzoekers vroegen vervolgens aan heel veel mensen met verschillende achtergronden (wel of niet ziek, artsen en verpleegkundigen, onderzoekers en beleidsmakers) wat voor hen belangrijk was bij gezondheid. Zo kwamen ze uiteindelijk uit op 32 onderwerpen uit die verdeeld werden in zes dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen, en dagelijks functioneren. Dit noemden ze Positieve Gezondheid. Positieve Gezondheid is te zien als een concept, een denkrichting die staat voor een brede benadering van gezondheid en die de focus heeft op veerkracht, eigen regie en het kunnen leiden van een betekenisvol leven (Huber, 2016).

Voor toepassing in de praktijk werden deze dimensies en oorspronkelijke aspecten vervolgens uitgewerkt naar een gespreksinstrument met eerst 42 vraagstellingen (versie 1.0) en later 44 vraagstellingen (versie 2.0). Antwoorden op de vragen worden weergegeven in een visuele afbeelding: het spinnenweb.

Dit ingevulde spinnenweb is bedoeld om mensen inzicht te geven in de eigen ervaren gezondheid en kan worden gebruikt om in gesprek te gaan met een professional, vrijwilliger, buurt- of huisgenoot. Doel van dit gesprek is om te kijken wat voor iemand belangrijk is en of er iets is wat iemand zou willen veranderen. Daarmee worden de eigen regie en het vermogen om zich aan te kunnen passen vergroot.

Publicaties

- Huber M, Knottnerus JA, Green L, et al. How should we define health? BMJ 2011;343 (4163):235-237. <https://www.bmj.com/content/343/bmj.d4163>.
 - Tijdens een internationale bijeenkomst van experts op het gebied van gezondheid is een nieuwe omschrijving van gezondheid voorgesteld: gezondheid als het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.
- Huber M, van Vliet M, Giezenberg M, et al. Towards a conceptual framework relating to 'Health as the ability to adapt and to self manage',. 2013 Louis Bolk Instituut, Driebergen. <https://www.louisbolk.nl/publicaties/towards-conceptual-framework-relating-health-ability-adapt-and-self-manage>

- Hoe kun je de nieuwe omschrijving van gezondheid in de praktijk toepassen? En kun je gezondheid vervolgens ook meten? In dit rapport is het onderzoek omschreven dat hier een eerste stap in heeft gezet.
- Huber M. Towards a new, dynamic concept of Health. Its operationalization and use in public health and healthcare, and in evaluating the health effects of (organic) food – Proefschrift Maastricht University, 2014. <https://cris.maastrichtuniversity.nl/ws/portalfiles/portal/1486687/guid-ca35cef5-7513-4963-8666-dfed020b66ac-ASSET1.0.pdf>
 - Dit is het proefschrift van Machteld Huber, de grondlegger van Positieve Gezondheid.
- Huber M, van Vliet M, Giezenberg M, et al. Towards a ‘patient-centred’ operationalisation of the new dynamic concept of health: A mixed methods study. BMJ Open 2016 Jan 12;6(1):e010091. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26758267/>
 - In dit onderzoek worden de resultaten beschreven van interviews, focusgroepen en vragenlijsten waarin de nieuwe brede omschrijving van gezondheid wordt getoetst en ook indicatoren van gezondheid worden opgehaald. Deelnemers zijn zowel inwoners en patiënten als gezondheidszorgprofessionals en beleidsmakers. In de resultaten staan de zes dimensies beschreven waarin de indicatoren zijn ingedeeld en het belang dat door patiënten wordt gegeven aan elk van de zes dimensies.
- Huber M, Van Vliet M, Boers I. Heroverweeg uw opvatting van het begrip ‘gezondheid’. Ned Tijdschr Geneeskd. 2016;160:A7720. <https://www.ntvg.nl/artikelen/heroverweeg-uw-opvatting-van-het-begrip-gezondheid>
 - Betreft een Nederlandse versie van het BMJ Open artikel (2016) door Machteld Huber en collega's. Hierin wordt Positieve Gezondheid als breed begrip voor gezondheid voorgesteld. Daarbij wordt ook een link gemaakt met wat het concept voor de Nederlandse gezondheidszorg kan betekenen.
- Poiesz T, Caris J, Lapré F. Gezondheid: een definitie? Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen. 2016;94:252-255. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2021/01/TSG-7-2016-Poiesz-ea-Kritiek-op-definitie-gezondheid.pdf>
 - Filosofische reflectie op het gedachtegoed Positieve Gezondheid waarbij een aantal kritische argumenten worden ingebracht.
- van Steekelenburg E, Kersten I, Huber M. Positieve Gezondheid in Nederland: Wie, wat, hoe, waar en waarom? Rapport in opdracht van ZonMw, 2016. <https://www.iph.nl/kennisbank/rapport-positieve-gezondheid-in-nederland-wie-wat-waarom-en-hoe/>
 - Verkennend onderzoek uit de beginperiode van het Positieve Gezondheid, waarbij is gekeken naar de belangstelling voor implementatie van het concept binnen beleid en praktijk en de motieven en behoeften daarbij.
- De Jong-Witjes S, Kars M, van Vliet M, et al. Development of the My Positive Health dialogue tool for children: a qualitative study on children’s views of health. BMJ Paediatrics Open (2022), e001373, 6 (1). <https://bmjpaedsopen.bmj.com/content/6/1/e001373.info>
 - In dit onderzoek wordt beschreven hoe de vragenlijst voor kinderen van 8 tot 16 jaar is ontwikkeld op basis van een kwalitatief onderzoek waarin de kijk van kinderen op gezondheid centraal staat.
- Van de Loo DTM, Saämena N, Janse P, et al. The six dimensions of positive health valued by different stakeholders within mental health care. Tijdschr Psychiatr. 2022;64(2):87-93. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35420151/>
 - Onderzoek naar de waardering van de zes dimensies van Positieve Gezondheid door patiënten, zorgprofessionals en beleidsmakers in de geestelijke gezondheidszorg in Nederland, en vergelijking met de zorgprofessionals uit Huber et al. (2016). Respondenten waardeerden alle dimensies even hoog, behalve dagelijks functioneren, dat patiënten significant hoger waardeerden. Daarmee concluderen de onderzoekers dat

- de waardering van Positieve Gezondheid onder zorgprofessionals in de geestelijke gezondheidszorg breder is dan de waardering door zorgprofessionals in andere sectoren.
- Van Vliet M, van der Zanden S, Huber M. Ontwikkeling van de 'mijn positieve gezondheid' jongerentool. Rapport iPH. 2019. https://www.iph.nl/assets/uploads/2021/04/RapportMPGjongerentool_finaleversie190414.pdf
 - Onderzoeksrapport naar de ontwikkeling van de jongerenversie van Mijn Positieve Gezondheid, in co-creatie met de doelgroep zelf.
 - Mijn Positieve Gezondheid en Mijn Kwaliteit van Leven: wat zijn de verschillen en hoe versterken ze elkaar? iPH, 2022. <https://www.iph.nl/kennisbank/mijn-positieve-gezondheid-en-mijnkwaliteitvanleven-nl-wat-zijn-de-verschillen-en-hoe-versterken-ze-elkaar/>
 - Mijn Kwaliteit van Leven is een vragenlijst ontwikkeld door de Patiëntenfederatie Nederland.

Voortbordurend op de wetenschappelijke basis die er ligt, is er behoefte aan kennisontwikkeling over de werkzame elementen, het gesprek en Positieve Gezondheid als onderdeel van de brede benadering van gezondheid. Deze onderwerpen zijn uitgewerkt in de volgende meer concrete kennisvragen.

2.1.1 Werkzame elementen

Kennisvraag 1:

Wat zijn de werkzame elementen van het werken met Positieve Gezondheid vanuit de zes dimensies?

Werkzame elementen zijn onderdelen van een interventie die ervoor zorgen dat de interventie de gewenste uitwerking heeft. Bij het aanpassen van een interventie zijn de werkzame elementen van cruciaal belang. De verschillende elementen van het werken met Positieve Gezondheid zouden op zichzelf of gezamenlijk effectief kunnen zijn in het bijdragen aan eigen regie of andere gewenste uitkomstmaten. Denk daarbij aan het invullen van de vragenlijst als element en het zien van het resultaat daarvan in een spinnenweb, en het voeren van het goede (andere) gesprek over het spinnenweb.

Kennisvraag 2:

Wat zijn de werkzame elementen van het werken met de vragenlijst van Positieve Gezondheid 'Mijn Positieve Gezondheid'?

De vragenlijst 'Mijn Positieve Gezondheid' bestaat uit 44 vragen, verdeeld over zes dimensies. De lijst kan zowel digitaal als op papier worden ingevuld. Het resultaat van de ingevulde vragen wordt visueel weergegeven in de vorm van een spinnenweb. Op www.mijnpositievegezondheid.nl kunnen de vragenlijsten worden ingevuld. Er zijn vijf versies: de standaard, de eenvoudige versie, de versie voor kinderen, de versie voor adolescenten, en een Engelse standaardversie. Het werken met de vragenlijst bestaat eruit dat professionals of vrijwilligers mensen vragen of ze geïnteresseerd zijn in het invullen van de vragenlijst, en of ze behoefte hebben aan een gesprek over hun spinnenweb. Dit gesprek noemen we 'het andere gesprek'. In dit gesprek wordt het spinnenweb op een coachende wijze besproken: wat gaat er goed, wat gaat er minder? Wat is voor iemand belangrijk, oftewel: aan welke dimensie zou iemand meer aandacht willen besteden? Vervolgens kan worden gekeken welke stap iemand zou willen maken en wat er nodig is om dit te bereiken.

Publicaties

- Aalbers E. The Alternative Dialogue: A qualitative study exploring expert and user opinions on the practical application of the My Positive Health Tool during patient consultations in the Netherlands. Master thesis, Maastricht University.
 - Een kwalitatief onderzoek naar het voeren van ‘het andere gesprek’, waaruit blijkt dat de ‘Mijn Positieve Gezondheid’-vragenlijst en de instructies die erbij horen, voor het andere gesprek meer als kompas worden gebruikt dan als exacte methodiek.

2.1.2 Het gesprek

Kennisvraag 3:

Hoe kan de vragenlijst kort en met voldoende aandacht besproken worden?

In vele sectoren ervaren professionals een hoge tijdsdruk. Deze vraag gaat over implementatie: hoe kan het werken met de vragenlijst worden ingepast in de dagelijkse werkwijze?

Kennisvraag 4:

Wat is de invloed van degene die het gesprek voert op de uitkomst?

Maakt het bijvoorbeeld uit of het gesprek wordt gevoerd door een professional uit zorg en welzijn of door een vrijwilliger in het buurthuis?

Kennisvraag 5:

Welke rol kan Positieve Gezondheid spelen in het gesprek over de oorzaken van gezondheid?

De relatie tussen leefstijl en gezondheid is breed bekend, maar gedragsverandering naar een gezondere leefstijl is niet eenvoudig te realiseren. Er is nu wel toenemende aandacht voor leefstijl in de zorg, geformaliseerd in de oprichting van

Publicaties

- Philippens N, Janssen E, Verjans-Janssen S, et al. A Combined Lifestyle Intervention for Overweight and Obese Adults: A Descriptive Case Series Study. *Int J Environ Res Public Health*. 2021 Nov 12;18(22): 11861. doi: 10.3390/ijerph182211861. <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/22/11861>
 - Deze studie bestaat uit de kwantitatieve evaluatie van het HealthyLIFE-leefstijlprogramma, waarin de vragenlijst van Positieve Gezondheid een onderdeel is. Analyses lieten de grootste significante verbetering zien op de dimensies van Positieve Gezondheid, zoals gemeten met de 17 items van de Positieve Gezondheid-meetset. Relatief kleinere, maar wel significante veranderingen werden gevonden op fysieke parameters en fysieke activiteit. Voedingsgewoonten bleven nagenoeg onveranderd.

2.1.3 Brede benadering van gezondheid

Bij de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag wordt gezondheid vaak aangeduid met de term ‘brede benadering van gezondheid’. Positieve Gezondheid valt onder dit overkoepelende begrip. Er zijn kennisvragen over wat deze brede benadering van gezondheid inhoudt, hoe deze kan bijdragen aan het bevorderen van de gezondheid van inwoners en welke rol Positieve Gezondheid daarbij kan spelen.

Publicaties

- Yaron G, Spreeuwenberg M, Ruwaard D. Praktijkhandreiking werken met Positieve Gezondheid. Lessen uit Limburg. Universiteit Maastricht, 2021. <https://www.iph.nl/kennisbank/praktijkhandreiking-werken-met-positieve-gezondheid-lessen-uit-limburg/>
 - In deze publicatie worden de resultaten van etnografisch onderzoek in Limburg naar de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk beschreven. Dertien organisaties zijn geselecteerd die met het concept werken. Bij deze organisaties zijn gegevens verzameld. Positieve Gezondheid wordt in deze praktijken gezien als (1) een brede benadering van gezondheid waarin de persoon centraal staat; (2) een instrument waarmee mensen kunnen reflecteren op wat zij belangrijk vinden; (3) een aanjager van verandering in organisaties of wijken; (4) een gezamenlijk kader voor samenwerking in de publieke sector; en (5) een maatschappelijke beweging.
- L. Lemmens, M. Beijer, A. de Bekker, A. de Klijne. Het gebruik van brede gezondheidsconcepten: inspirerend en uitdagend voor de praktijk. RIVM, 2022. <https://www.rivm.nl/nieuws/enthousiasme-maar-ook-uitdagingen-bij-werken-met-brede-kijk-op-gezondheid>
 - In dit onderzoek wordt beschreven dat er verschillende werkwijzen zijn die de brede benadering van gezondheid als uitgangspunt hebben, zoals 'van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag'. Uit dit onderzoek komen zeven elementen naar voren die de kans op een succesvolle brede gezondheidsaanpak vergroten: draagvlak bij alle betrokken partijen, een duidelijke focus in de aanpak, professionals van verschillende organisaties die elkaar kennen en begrijpen, organisaties die werken vanuit de behoeften en mogelijkheden van inwoners, de mogelijkheid voor organisaties om vanuit een brede kijk te werken, voldoende geld, en gezond leven ook breder in de samenleving een plek geven, bijvoorbeeld in het onderwijs.

Kennisvraag 6:

Hoe verhoudt Positieve Gezondheid zich tot andere brede benaderingen van gezondheid en instrumenten die hierbij gebruikt worden?

Wereldwijd is een transitie gaande waarbij de focus van het behandelen van ziekte verschuift naar het bevorderen van gezondheid. In de literatuur wordt gezocht naar de toepassing, samenhang en verschillen tussen verschillende begrippen daarbij, zoals brede benadering van gezondheid en Positieve Gezondheid.

Publicaties

- Van Druten VP, Bartels EA, van de Mheen D, et al. Concepts of health in different contexts: a scoping review. BMC Health Serv Res. 2022 Mar 24;22(1):389. doi: 10.1186/s12913-022-07702-2. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35331223/>
 - In dit artikel wordt beschreven welke verschillende benaderingen van gezondheid er zijn, welke overeenkomsten en verschillen er zijn. De definitie van gezondheid blijkt afhankelijk te zijn van het perspectief (inwoner/patiënt/zorgprofessional). Positieve Gezondheid, waar het perspectief van de patiënt leidend is, is een van de benaderingen die beschreven en geanalyseerd wordt.
- Bodryzlova Y, Moullec G. Definitions of positive health: a systematic scoping review. *Global Health Promotion*. 2023;0(0). doi:10.1177/17579759221139802. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/17579759221139802>
 - Hierin wordt alle wetenschappelijke literatuur over het begrip Positieve Gezondheid wereldwijd systematisch in kaart gebracht. In de resultaten worden vier varianten

omschreven: een status die veel verder gaat dan alleen de afwezigheid van ziekte, het zien van gezondheid als welzijn, positieve gezondheid als veerkracht, en positieve gezondheid als het hebben van mogelijkheden (capabilities).

- IPH, Talent for Care. Positieve Gezondheid in perspectief. 2019.
<https://www.iph.nl/kennisbank/positieve-gezondheid-in-perspectief/>
 - Een vergelijkende literatuurstudie van het concept Positieve Gezondheid met andere (veel)gebruikte methoden en visies in de Nederlandse gezondheidszorg: leefplezier, presentiemethode, 4D-Model, RAI, Nanda-NIC-NOC, OMAHA-systeem, Schalock, Dit vind ik ervan, Oplossingsgericht werken en Appreciative Inquiry. Daarbij lag de nadruk op hoe deze elkaar kunnen versterken.

2.2 DE MENS

Het werken met Positieve Gezondheid start vanuit de persoon zelf. Hoe ervaart iemand de eigen gezondheid? Wat is belangrijk voor die persoon en wat heeft diegene nodig om de regie te kunnen voeren? De vragenlijst van Positieve Gezondheid met het bijbehorende spinnenweb en 'het andere gesprek' worden ingezet om in gesprek te gaan over de vraag hoe iemand zich voelt (overzicht), of iemand een wens heeft voor verandering (inzicht) en wat er eventueel nodig is om deze verandering te bereiken (uitzicht). Kennisvragen hierbij zijn hoe Positieve Gezondheid de eigen regie stimuleert, wat de impact is op de ervaren gezondheid en in hoeverre het bijdraagt aan inclusiviteit.

2.2.1 Eigen regie

Kennisvraag 7:

Hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan de eigen regie van mensen? En meer specifiek: aan de eigen regie van mensen met gezondheidsproblemen die zorg nodig hebben?

De Positieve Gezondheid-instrumenten zijn door uitgebreid kwalitatief en kwantitatief onderzoek ontwikkeld om de nieuwe benadering van gezondheid 'als het vermogen om je aan te passen en de eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven' in de praktijk te implementeren. Wat is de invloed van het werken met de Positieve Gezondheid-instrumenten op de eigen regie en wat is het onderliggende mechanisme?

Publicaties

- Dingemans C. Zelfmanagement met Positieve Gezondheid. Hoe Positieve Gezondheid wijkbewoners ondersteunt bij zelfmanagement van gezondheid. Masterscriptie Educational Sciences UU, 2020. <https://www.iph.nl/kennisbank/onderzoek-naar-zelfmanagement-in-relatie-tot-positieve-gezondheid/>
 - Uit dit kwalitatieve onderzoek onder elf bezoekers bij een wijkcentrum met wie het spinnenweb is ingevuld en het andere gesprek is gevoerd, bleek dat de deelnemers werden ondersteund in zelfmanagement: het zelfmanagementgedrag en de zelfmanagementattitude veranderden en er was ook sprake van meer verbinding en reflectie.
- Van Doorn M, Popma A, van Amelsvoort T, et al. ENgage YOung people early (ENYOY): a mixed-method study design for a digital transdiagnostic clinical - and peer- moderated treatment platform for youth with beginning mental health complaints in the Netherlands. BMC Psychiatry. 2021 Jul 23;21(1):368.
<https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-021-03315-x>
 - Dit is de beschrijving van een studieopzet waarbij een digitale tool wordt ingezet om de mentale gezondheid van jongeren te bevorderen. De vragenlijst voor adolescenten van Positieve Gezondheid maakt deel uit van deze digitale tool.

- Platzer F, Steverink N, Haan M, et al. A healthy view? exploring the positive health perceptions of older adults with a lower socioeconomic status using photo-elicitation interviews. *Int J Qual Stud Health Well-being*. 2021 Dec;16(1):1959496. doi: 10.1080/17482631.2021.1959496. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34369312/>
 - Een kwalitatief onderzoek waaruit blijkt dat de perceptie van gezondheid samenhangt met de achtergrond van ouderen en met hun eigen ervaringen. Ook blijkt dat veel ouderen slecht zicht hebben op hun eigen gezondheid en het vaak lastig vinden om hier zelf regie op te nemen.

Kennisvraag 8:

Hoe wordt de eigen regie geborgd vanuit het werken met Positieve Gezondheid?

Veel (zorg)professionals, zelfs degenen die werken met en vanuit Positieve Gezondheid, zijn vanuit hun opleiding zeer oplossingsgericht getraind, volgens het diagnose- en therapiemodel. Ze zijn gewend om de regie over te nemen. Hoe zorgen we ervoor dat professionals de regie echt bij de ander laten?

Publicaties

- Moens IS, van Gerven LJ, Debeij SM et al. Positive Health during the COVID-19 pandemic: a survey among community dwelling older individuals in the Netherlands. *BMC Geriatrics* (2022) 22:51. doi:10.1186/s12877-021-02737-2. <https://bmgeriatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12877-021-02737-2>
 - Dit betreft een cohortstudie tijdens de covid-pandemie waarin de veerkracht en gezondheid van ouderen in kaart is gebracht aan de hand van de vragenlijst Positieve Gezondheid.

Kennisvraag 9:

Hoe draagt het werken met Positieve Gezondheid bij aan gedragsverandering vanuit deze eigen regie?

De hypothese is dat eigen regie nemen leidt tot gedragsverandering, tot in beweging komen om de veranderwens te realiseren en daarmee mogelijk ook tot een gezondere leefstijl.

Publicaties

- Hecht GGD Hollands Midden. De waarde van het positieve gezondheidsgesprek. 2023. <https://www.ggdhm.nl/nieuwsbericht-ouder/onderzoek-bewijst-waarde-positieve-gezondheidsgesprek>
 - Inwoners blijken door de Positieve Gezondheidsgesprekken meer gemotiveerd om met hun gezondheid aan de slag te gaan.
- Van den Brekel K, Huber M. Zingeving is goed voor het hart. Hoe positieve gezondheid kan ondersteunen bij een gezonder leven. *FocusVasculair* 2018; 2: 50-55. https://www.iph.nl/assets/uploads/2023/01/FocusVasculair_2018_02_Karolien_vd_BrekelDijkstra_Machteld_Huber_EB.pdf
 - Dit artikel beschrijft hoe de inzet van Positieve Gezondheid kan bijdragen aan cardiovasculaire preventie. Daarbij wordt een link gemaakt met wetenschappelijke inzichten rondom Blue Zones en zingeving. Daarnaast wordt de toepassing in de praktijk kort toegelicht.

Kennisvraag 10:

Draagt het werken met Positieve Gezondheid bij aan het verbeteren van gezondheidsvaardigheden en zo ja, hoe?

Persoonlijke gezondheidsvaardigheden zijn vaardigheden van mensen om informatie over gezondheid te verkrijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken bij het nemen van gezondheidsgerelateerde beslissingen.

Publicaties

- Sponselee HCS, ter Beek L, Renders CM, et al. . Letting people flourish: defining and suggesting skills for maintaining and improving positive health. Front. Public Health 2023; 11: 1224470 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2023.1224470/full>
 - In dit artikel wordt omschreven welke vaardigheden er nodig zijn om de individuele Positieve Gezondheid te behouden en verbeteren.

2.1.2 Impact op ervaren gezondheid

Wat is de impact van het werken met Positieve Gezondheid op de ervaren gezondheid van mensen? Een belangrijke vraag voor iedereen, maar zeker ook voor professionals en voor beleidsmakers.

Kennisvraag 11:

Wat is de impact van het werk met Positieve Gezondheid op de ervaren gezondheid van mensen?

Hoe kun je die meten? En hoe meet je de ervaren Positieve Gezondheid van mensen?

Positieve Gezondheid wil bijdragen aan meer gezondheid van mensen, gezondheid in brede zin vanuit het perspectief van de mens. Welk meetinstrument is geschikt om ervaren gezondheid te meten op individueel niveau? Volstaat een enkele vraag zoals 'Hoe vindt u over het algemeen uw gezondheid?' zoals die in [de generieke Patient Reported Outcome Measures-set \(PROM-set\)](#) is opgenomen of is er meer nodig? En hoe kun je de ervaren Positieve Gezondheid meten, wetende dat de vragenlijsten van Positieve Gezondheid gespreksinstrumenten zijn?

Publicaties

Prinsen CAC, Terwee CB Measuring positive health: for now, a bridge too far. Public Health. 2019 May;170:70-77. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30974374/>

- De onderzoekers concluderen op basis van een literatuurstudie, een kwalitatief en een kwalitatief onderzoek dat het gesprekinstrument van Positieve Gezondheid niet bruikbaar is als meetinstrument. Ook doen ze aanbevelingen voor de verdere onderbouwing van het concept Positieve Gezondheid.
- Van Vliet M, Doornenbal BM, Boerema S, et al. Development and psychometric evaluation of a Positive Health measurement scale: a factor analysis study based on a Dutch population. BMJ Open. 2021 Feb 5;11(2): e040816. <https://bmjopen.bmj.com/content/11/2/e040816.long>
 - In dit onderzoek wordt beschreven hoe je Positieve Gezondheid zou kunnen meten vanuit het gespreksinstrument van Positieve Gezondheid met de 42 indicatoren en zes dimensies. De meetset bestaat uit 17 items van gezondheid, ook verdeeld in zes dimensies.
- Doornenbal BM, Vos RC, Van Vliet M, et al. Measuring positive health: Concurrent and factorial validity based on a representative Dutch sample. Health Soc Care Community. 2021 Nov 18. doi: 10.1111/hsc.13649. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/hsc.13649>

- In dit onderzoek wordt de validiteit van de meetset Positieve Gezondheid met 17 items nader getoetst onder een representatieve Nederlandse populatie. Deze blijkt in orde. Wel laten de resultaten zien dat het construct Positieve Gezondheid een andere invulling heeft dan de oorspronkelijk gebruikte standaarden voor ervaren gezondheid.
- Haspels HN, de Vries M, van den Akker-van Marle ME. The assessment of psychometric properties for the subjective wellbeing-5 dimensions (SWB-5D) questionnaire in the general Dutch population. *Qual Life Res.* 2023 Jan;32(1):237-245. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35986860/>
 - Deze validatiestudie beschrijft de ontwikkeling van een meetinstrument voor het meten van welzijn. Hierbij wordt de Positieve Gezondheidsvragenlijst met 17 items gebruikt om de concurrente validiteit te bepalen.
- Hendriks RJP, Drewes HW, Spreeuwenberg MD, et al. Measuring Population Health from a Broader Perspective: Assessing the My Quality of Life Questionnaire. *Int J Integr Care.* 2019;19(2):7. <https://ijic.org/articles/10.5334/ijic.3967>
 - In dit onderzoek wordt bekeken of de 'Mijn Kwaliteit van Leven'-vragenlijst geschikt is om de brede benadering van gezondheid te meten. De dimensies van Positieve Gezondheid worden als framework gebruikt om dat te toetsen.
- Moens IS, van Gerven LJ, Debeij SM et al. Positive Health during the COVID-19 pandemic: a survey among community dwelling older individuals in the Netherlands. *BMC Geriatrics* (2022) 22:51. doi: 10.1186/s12877-021-02737-2. <https://bmgeriatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12877-021-02737-2>
 - Dit betreft een cohortstudie tijdens de covid-pandemie waarin de veerkracht en gezondheid van ouderen in kaart is gebracht aan de hand van de vragenlijst Positieve Gezondheid.
- Van Everdingen C, Bob Peerenboom P, Van Der Velden K, et al. A Comprehensive Assessment to Enable Recovery of the Homeless: The HOP-TR Study. *Front Public Health.* 2021 Jul 9;9:661517. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34307275/>
 - De dimensies van Positieve Gezondheid zijn gebruikt om epidemiologische gegevens van dak- en thuislozen te analyseren vanuit een herstelgerichte visie.
- Koop Y, van Zadelhof N, Maas AHEM, et al. Quality of life in breast cancer patients with cancer treatment-related cardiac dysfunction: a qualitative study. *Eur J Cardiovasc Nurs.* 2022 Apr 9;21(3):235-242. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34252175/>
 - De dimensies van Positieve Gezondheid zijn gebruikt in een interviewstudie naar de kwaliteit van leven onder vrouwen met hartproblemen als gevolg van eerdere behandelingen tegen kanker.
- De Maeseneer H, Van Gysel D, De Schepper S, et al. Care for children with severe chronic skin diseases. *Eur J Pediatr.* 2019 Jul;178(7):1095-1103. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31119437/>
 - Mixed-methodsstudie in België waarbij is gekeken naar de mate van coping vaardigheden bij kinderen met ernstige huidaandoeningen. De resultaten lieten zien dat de kinderen relatief hoog scoorden op de Mijn Positieve Gezondheid-vragenlijst, met name op de dimensie Kwaliteit van Leven. Ouders gaven aan behoefte te hebben aan een meer holistische begeleiding vanuit de betrokken zorgverleners.
- Hamm-Faber TE, Engels Y, Vissers KCP, et al. Views of patients suffering from Failed Back Surgery Syndrome on their health and their ability to adapt to daily life and self-management: A qualitative exploration. *PLoS One.* 2020 Dec 7;15(12). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33284851/>
 - De dimensies van Positieve Gezondheid zijn gebruikt in een interviewstudie naar coping strategieën onder patiënten met een mislukte rugoperatie.
- Van Haaps A, Wijbers J, Schreurs A, et al. A better quality of life could be achieved by applying the endometriosis diet: a cross-sectional study in Dutch endometriosis patients. *Reprod Biomed Online.* 2023 Mar;46(3):623-630.
- <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36702643/>

- De vragenlijst Positieve Gezondheid is in deze studie gebruikt om de invloed te bepalen van een 'endometriosedieet' op de kwaliteit van leven van vrouwen met endometriose. Vrouwen die het dieet volgden, bleken hier hoger op te scoren dan vrouwen in de controlegroep.
- Nahar-van Venrooij, L.M.W., Timmers, J. Het meten van een brede benadering van gezondheid vraagt een brede aanpak in wetenschappelijk onderzoek. TSG Tijdschr Gezondheidswet 100, 170–173 (2022). <https://link.springer.com/article/10.1007/s12508-022-00366-7>
 - In dit artikel wordt gekeken naar geschikte methoden om de effectiviteit en impact van interventies rondom positieve gezondheid in kaart te brengen.

Lopend onderzoek

- [Ontwikkelen meetinstrumentarium brede benadering van gezondheid](#), door ZonMW, projectleiding door Universiteit Maastricht.
 - Met een systematische, wetenschappelijke en participatieve aanpak wordt in dit onderzoek een instrument ontwikkeld voor het meten van een brede benadering van gezondheid voor volwassenen en mensen in een kwetsbare situatie (hoogrisicogroepen en lage sociaaleconomische status). Dit meetinstrument is bedoeld om verandering in gezondheid te kunnen meten op het niveau van het individu, een organisatie en een samenwerkingsverband.

2.1.3 Inclusiviteit

Kennisvraag 12:

Draagt het werken met en vanuit Positieve Gezondheid bij aan inclusiviteit en zo ja, hoe?

Inclusiviteit is het creëren van een omgeving waarin alle individuen zich welkom en gewaardeerd voelen en gelijke kansen krijgen, ongeacht hun (sociaaleconomische) achtergrond, cultuur, genderidentiteit, seksuele geaardheid, religie, fysieke en mentale mogelijkheden. Positieve Gezondheid vertrekt vanuit de mens (en daarmee niet vanuit de professional) en wat voor hem/haar/hen belangrijk is in het leven.

Publicaties

- Dierx JAJ, Kasper HDP. The magnitude and importance of perceived health dimensions define effective tailor-made health-promoting interventions per targeted socioeconomic group. Front. Public Health, 17October2022. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2022.849013/full>
 - Uit dit regressieonderzoek onder 1.000 respondenten bleek dat er een duidelijke relatie bestaat tussen sociaaleconomische status (inkomen, opleiding, verdeeld in zes categorieën) en ervaren Positieve Gezondheid. De onderzoekers pleiten ervoor om bij indeling in sociaaleconomische achtergrond uit te gaan van meer groepen dan doorgaans wordt gedaan in onderzoeken.
- M. Zeldenrust, 2022. Verkenning positieve gezondheid in de seksuele gezondheidszorg. Soa Aids Nederland. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2023/01/Verslag-verkenning-Positieve-Gezondheid-in-de-seksuele-gezondheidszorg-MZ-def.pdf>
 - Verkenning hoe het gedachtegoed van Positieve Gezondheid in de seksuele gezondheidspraktijk kan worden ingezet.
- Vervuurt M. Spelend naar een betere gezondheid . Tijdschrift Positieve Psychologie. Nov 2022; 68-75 <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/12/TPP-2022-04-02.pdf>
 - Dit tijdschriftartikel beschrijft B-appy, een app gericht op mensen van zestien jaar en ouder met een licht verstandelijke beperking en hun betrokkenen, die op een

speelse en concrete manier wordt gebruikt om de positieve gezondheid te verbeteren

2.3 WONEN EN LEEFOMGEVING

De leefomgeving waar mensen wonen, werken en recreëren, heeft invloed op hun gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een omgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Er is een toenemende aandacht voor een gezonde leefomgeving in beleid en onderzoek. Dit betreft zowel de sociale leefomgeving (bijvoorbeeld sociale gemeenschappen en bewonerscollectieven) als de fysieke leefomgeving (bijvoorbeeld groen in de wijk en voldoende voorzieningen). De vraag is dan ook welke rol Positieve Gezondheid hierbij kan vervullen en wat de impact is. Kennisvragen hierover zijn gesteld op het niveau van de gemeenschap, de leefomgeving, de gemeente en de regio.

- Bos, E., Fritsma, J. (2018). Leertuin Positieve Gezondheid. Zorgbelang Groningen. <https://www.zorgbelang-groningen.nl/wp-content/uploads/2020/05/Inspiratieboek-Leertuin-Positieve-Gezondheid.pdf>
 - In dit inspiratieboek worden de opgedane ervaringen met de leertuin de Wind in de Zijlen (Delfzijl) vertaald naar een handleiding om alle partijen in het publieke en sociale domein te ondersteunen en inspireren bij de implementatie van Positieve Gezondheid. Het bevat diverse goede voorbeelden van bewonersinitiatieven en experimenten op wijk en gemeentelijk niveau.

2.3.1 Wonen in de wijk

In de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag is een steeds grotere rol weggelegd voor wijkgericht werken waarbij in cocreatie met inwoners gewerkt wordt aan een gezonde(re) wijk. Daarnaast ontstaan er steeds meer initiatieven vanuit leefgemeenschappen en bewonerscollectieven. Dit sluit aan op de positieve invloed van gemeenschapszin op de gezondheid van inwoners, zoals ook wordt beschreven in het onderzoek rondom de Blue Zones (Dan Buettner. The blue zones. Secrets for living longer). Dit onderzoek vormde een belangrijke inspiratiebron bij de ontwikkeling van Positieve Gezondheid. Steeds vaker zien we dat inwoners in Nederland gezamenlijk de regie nemen over gezondheid en zorg, bijvoorbeeld door het oprichten van een [coöperatie zoals in Kloosterburen](#). Nederland Zorgt Voor Elkaar is het landelijk netwerk van bewonersinitiatieven in welzijn, wonen en zorg; de leden van het netwerk delen kennis, ervaringen, knelpunten, oplossingen en onderzoek. Onderzoek wordt gedaan vanuit de Ella Vogelaar Academie voor

Gemeenschapskracht. Ze zijn een belangrijke samenwerkingspartner in de totstandkoming van deze kennisagenda.

Kennisvraag 13:

Wat is de waarde van het werken met Positieve Gezondheid voor inwoners van een wijk?

Positieve Gezondheid wordt vaak gebruikt als een gemeenschappelijke kijk op gezondheid en als kompas en taal om met elkaar in gesprek te gaan over gezondheid.

Kennisvraag 14:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de gezondheid van de individuele inwoner in de wijk die (nog) geen zorg nodig heeft?

Binnen de zorg heeft Positieve Gezondheid duidelijke betekenis, omdat er dan sprake is van een zorgvraag en daarmee een behoefte om weer gezond te worden. Bij mensen die in staat zijn om het dagelijks leven naar hun eigen wens te leiden, is de vraag naar gezondheid vaak (nog) niet of in mindere mate aan de orde. Binnen universele preventie en gezondheidsbevordering is het echter van wezenlijk belang dat we de brede blik op gezondheid en Positieve Gezondheid ook bij deze mensen kunnen introduceren en dat we ze ervan bewust maken dat wat ze hebben, fijn is om te behouden. Ook kan het gezondheidsvaardigheden stimuleren die mensen beter in staat stellen om te gaan met eventuele (toekomstige) tegenslag.

Publicaties

- Staps S, Wietmarschen H. Aan de slag met Positieve Gezondheid. Tijdschrift Milieu 2019; sept, 26-28. <https://www.louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/aan-de-slag-met-positieve-gezondheid.pdf>
 - In dit artikel wordt het Bolk model aangedragen als instrument voor integrale bevordering van milieu, leefomgeving en gezondheid. Het Bolk model, ontwikkeld door het Louis Bolk Instituut, is gebaseerd op de zes pijlers van Positieve Gezondheid en helpt om de wensen en huidige voorzieningen van een buurt, wijk of regio in kaart te brengen.
- Staps 2023. Sociale cohesie in de wijk dankzij Positieve Gezondheid. <https://www.louisbolk.nl/publicaties/sociale-cohesie-de-wijk-dankzij-positieve-gezondheid>
- Van Wietmarschen HA, Staps S, Meijer J, et al. The Use of the Bolk Model for Positive Health and Living Environment in the Development of an Integrated Health Promotion Approach: A Case Study in a Socioeconomically Deprived Neighborhood in The Netherlands. Int J Environ Res Public Health. 2022 Feb 21;19(4):2478. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/06/Wietmarschen-Staps-2022.pdf>
 - In dit onderzoek is het Louis Bolk-model voor Positieve Gezondheid en leefomgeving gebruikt om in samenspraak met de bewoners de behoeftes in kaart te brengen voor wijkgerichte interventies in een sociaaleconomisch kwetsbare wijk. Dit heeft geleid tot de inzet van acht gezondheidsbevorderende interventies voor en door de inwoners. Het Louis Bolk-model bleek een bruikbare tool om de behoeftes van inwoners met een lage sociaaleconomische achtergrond in kaart te brengen.

Kennisvraag 15:

Hoe maak je de resultaten van het werken met Positieve Gezondheid zichtbaar voor inwoners?

Voor inwoners is het belangrijk om te zien wat het effect is van het werken vanuit en met Positieve Gezondheid.

Publicaties

- Den Broeder L, Uiters E, Hofland A, et al. Local professionals' perceptions of health assets in a low-SES Dutch neighbourhood: a qualitative study. BMC Public Health. 2017 Jul 12;18(1):12. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28697770/>
 - Een kwalitatief onderzoek onder professionals in een wijk met inwoners met een lage sociaaleconomische status waarin ze aangeven dat bewoners zich eerder richten op belemmeringen – de zaken die een goede gezondheid in de weg staan – dan op bronnen om de eigen gezondheid te versterken. Werken vanuit Positieve Gezondheid voor deze doelgroep wordt in dit onderzoek gezien als onvoldoende passend voor inwoners met een lagere sociaaleconomische status.
- Pardoel ZE, Reijneveld SA, Postma MJ, et al. A Guideline for Contextual Adaptation of Community-Based Health Interventions. Int J Environ Res Public Health. 2022 May 10;19(10):5790. <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/10/5790>
 - In dit project wordt het concept van Positieve Gezondheid met de zes dimensies gebruikt als raamwerk bij het opstellen van een gids of richtlijn voor gezondheidsbevorderende gemeenschapsinterventies in Azië.

Praktijk

- Een aantal praktijkvoorbeelden staan op de website van de Healthy Aging Network Northern Netherlands (HANN): <https://www.hannn.eu/projecten/positieve-gezondheid>

Kennisvraag 16:

Hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan meer bewustzijn en eigenaarschap van inwoners over gezondheid?

De aanname is dat bewustzijn en eigenaarschap van gezondheid gestimuleerd worden door het werken met de vragenlijst van Positieve Gezondheid.

Publicaties

- Prevo L, Kremers S, Jansen M. The Power of Trading: Exploring the Value of a Trading Shop as a Health-Promoting Community Engagement Approach. Int J Environ Res Public Health. 2020 Jun 29;17(13):4678. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32610639/>
 - In dit participatieve actieonderzoek is de vragenlijst van Positieve Gezondheid op drie momenten in de tijd ingevuld en is gekeken naar de behoeftes van inwoners aan de hand van het model.

Kennisvraag 17:

Wat draagt bij aan de ervaren Positieve Gezondheid van inwoners? Hoe breng je dat in kaart?
Hoe kunnen inwoners hiermee zelf aan de slag?

Inwoners willen weten wat bijdraagt aan gezondheid gezien vanuit de zes dimensies van Positieve Gezondheid. Om meer eigenaarschap te creëren is het van belang om dit terug te geven en inwoners ook regie te geven in activiteiten die gericht zijn op behoud van of groei van Positieve Gezondheid

Publicaties

- Grootjans SJM, Stijnen MMN, Kroese MEAL, et al. Positive Health beyond boundaries in community care: design of a prospective study on the effects and implementation of an integrated community approach. BMC Public Health. 2019 Feb 28;19(1):248.
<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-019-6551-5>
 - Dit artikel omvat het protocol en de omschrijving van een mixed-methodsstudie van een geïntegreerde wijkaanpak (Blauwe Zorg) in een wijk met inwoners met een lage sociaaleconomische status in Limburg. Positieve Gezondheid vormt de blauwdruk van de wijkaanpak. Daarnaast vormt Positieve Gezondheid een van de uitkomstmaten bij de evaluatie. De studie is inmiddels afgerond en de resultaten ervan worden op korte termijn gepubliceerd in wetenschappelijke artikelen.
- Dierx JAJ, Kasper HDP. The magnitude and importance of perceived health dimensions define effective tailor-made health-promoting interventions per targeted socioeconomic group. Front. Public Health, 17October2022. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2022.849013/full>
 - Uit dit regressieonderzoek onder 1.000 respondenten bleek dat er een duidelijke relatie bestaat tussen sociaaleconomische status (inkomen, opleiding, verdeeld in zes categorieën) en ervaren Positieve Gezondheid. De onderzoekers pleiten ervoor om bij indeling in sociaaleconomische achtergrond uit te gaan van meer groepen dan doorgaans wordt gedaan in onderzoeken.

Kennisvraag 18:

Hoe kunnen we de inwoners in een dorp of wijk waar veel met Positieve Gezondheid gewerkt wordt, volgen?

Het meetinstrument Positieve Gezondheid is een recent ontwikkelde wetenschappelijke meetset op basis van het gespreksinstrument Mijn Positieve Gezondheid. Het heeft als doel om (verandering in) Positieve Gezondheid op gevalideerde wijze te meten.

Publicaties

- Nahar-van Venrooij, L.M.W., Timmers, J. Het meten van een brede benadering van gezondheid vraagt een brede aanpak in wetenschappelijk onderzoek. TSG Tijdschr Gezondheidswet 100, 170–173 (2022). <https://link.springer.com/article/10.1007/s12508-022-00366-7>
- Van Vliet M, Doornenbal BM, Boerema S, et al. Development and psychometric evaluation of a Positive Health measurement scale: a factor analysis study based on a Dutch population.

BMJ Open. 2021 Feb 5;11(2): e040816.

<https://bmjopen.bmj.com/content/11/2/e040816.long>

- Doornenbal, B. M., Vos, R. C., Van Vliet, M., et al (2022). Measuring positive health: Concurrent and factorial validity based on a representative Dutch sample. *Health & Social Care in the Community*, 30, e2109–e2117..
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/hsc.13649>

Lopend onderzoek

- [Ontwikkelen meetinstrumentarium brede benadering van gezondheid, door ZonMW](#), projectleiding door Universiteit Maastricht.
 - Met een systematische, wetenschappelijke en participatieve aanpak wordt in dit onderzoek een instrument ontwikkeld voor het meten van een brede benadering van gezondheid voor volwassenen en mensen in een kwetsbare situatie (risicogroepen en lage sociaaleconomische status). Dit meetinstrument is bedoeld om verandering in gezondheid te kunnen meten op het niveau van het individu, een organisatie en een samenwerkingsverband.

Kennisvraag 19:

Hoe kun je als zorgverlener vanuit de visie van Positieve Gezondheid bijdragen aan meer gemeenschaps(veer)kracht?

Gemeenschapsveerkracht is de mate waarin een lokale gemeenschap in staat is op veranderingen te reageren of erop te anticiperen. Het gaat daarbij om de manier waarop de gemeenschap omgaat met verandering en hoe ze reageert op stressoren. Ook gaat het over het handelend en lerend vermogen en de aanwezigheid van hulpbronnen. (W. Doff. Veerkracht van lokale gemeenschappen: de literatuur op een rij. Veldacademie 2017). Mensen met problemen op het gebied van hun gezondheid vragen vaak hulp aan zorgverleners. Als zorgverleners een bijdrage kunnen leveren aan de veerkracht van de gemeenschap, wordt er mogelijk minder beroep gedaan op professionals. In een tijd waarin schaarste in menskracht en middelen een steeds urgenter probleem vormt in de zorg- en welzijnssector, is dat zeer waardevol.

Kennisvraag 20:

Hoe kan Positieve Gezondheid ingezet worden voor het bevorderen van menselijk contact en zingeving in buurten, zoals in het kader van mantelzorg en buurtinitiatieven?

De bewonersinitiatieven op het gebied van welzijn, wonen en zorg en aangesloten organisaties richten zich onder andere op mantelzorgers en buurtinitiatieven. De bewoners zijn benieuwd hoe ze Positieve Gezondheid kunnen inzetten bij hun activiteiten.

Publicaties

- Staps S, , Hoefnagels FA, 2022. Met gerichte wijkopzet kiezen voor Positieve Gezondheid: Eindrapportage. Louis Bolk Instituut. <https://louisbolk.nl/publicaties/met-gerichte-wijkopzet-kiezen-voor-positieve-gezondheid>
 - De onderzoekers volgden de bewoners in een nieuwe wijk in Texel, die samen met de inwoners was vormgegeven aan de hand van het Louis Bolk-model voor Positieve Gezondheid, met interviews en enquêtes. Het onderzoek bevestigt dat rust, ruimte en natuur de mens goed doen en dat de mentale gezondheid van bewoners daardoor aantoonbaar is verbeterd.

Kennisvraag 21:

Welke bijdrage levert het spelen van [het spel 'Alles op tafel?'](#) aan de kennis over en het toepassen van Positieve Gezondheid door inwoners?

In 2023 is het spel 'Alles op tafel?' uitgekomen in opdracht van Zorgbelang en in samenwerking met het iPH. Het spel laat mensen op een speelse manier kennismaken met Positieve Gezondheid. Het is uitgebreid getest in diverse groepen, onder andere bij mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden, ouderen en vluchtelingen.

Publicaties

Metselaar S, Kleijn MJJ de, Dierx J, Van Hogen-Koster S. Development of a Serious Board Game in co-creation with people with lower health skills from a UCD perspective (in concept, info@iph.nl)

Kennisvraag 22:

Wat zijn de belemmerende en de bevorderende factoren van het werken met Positieve Gezondheid?

Er is enorme behoefte in de praktijk om te horen hoe je het werken met Positieve Gezondheid het beste kunt implementeren en wat je dan kunt verwachten. Men zoekt houvast bij anderen die al ervaring hebben met het implementeren van Positieve Gezondheid. Het delen van de geleerde lessen door (kwalitatief) onderzoek kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Publicaties

- De Wit F, Vermunt P, Schellekens M. Spoorboekje Positieve Gezondheid. Van inspiratie naar implementatie. Vilans, 2019. <https://www.vilans.nl/kennis/spoorboekje-positieve-gezondheid>
 - Aan de hand van interviews met zorgorganisaties voor langdurige zorg die al langer werken met Positieve Gezondheid, is een gids geschreven voor het implementeren van Positieve Gezondheid.
- Yaron G, Spreeuwenberg M, Ruwaard D. Praktijkhandreiking werken met Positieve Gezondheid. Lessen uit Limburg. Universiteit Maastricht, 2021. <https://www.iph.nl/kennisbank/praktijkhandreiking-werken-met-positieve-gezondheid-lessen-uit-limburg/>
 - De resultaten van etnografisch onderzoek in Limburg naar de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk worden hierin beschreven. Dertien organisaties zijn geselecteerd die met het concept werken. Er worden onder andere drie lessen beschreven voor het werken met Positieve Gezondheid.

2.3.2 De leefomgeving en ruimtelijke ordening

Steeds vaker wordt gezondheid ingezet als verbindend thema bij opgaven voor de leefomgeving met als doel een betere gezondheid en een hogere omgevingskwaliteit. Een nieuwe, integrale aanpak sluit goed aan bij de [Omgevingswet](#). Hierin staat dat ruimtelijke ordening, sociale ondersteuning, gezondheid, en onderwijs in één integraal omgevingsplan samenkomen.

Publicatie

- Sjef Staps, Femke A. Hoefnagels. 2022. Met gerichte wijkopzet kiezen voor Positieve Gezondheid: Eindrapportage. Louis Bolk Instituut. <https://louisbolk.nl/publicaties/met-gerichte-wijkopzet-kiezen-voor-positieve-gezondheid>
 - De onderzoekers volgden de bewoners in een nieuwe wijk in Texel, die samen met de inwoners was vormgegeven aan de hand van het Louis Bolk-model voor Positieve Gezondheid, met interviews en enquêtes. Het onderzoek bevestigt dat rust, ruimte en natuur de mens goed doen en dat de mentale gezondheid van bewoners daardoor aantoonbaar is verbeterd.

Kennisvraag 23:

Wat is de waarde van Positieve Gezondheid voor de inrichting van het ruimtelijke domein?

Bij inrichtingsvraagstukken wordt steeds vaker door gemeentes, provincies en projectontwikkelaars, gebruikgemaakt van 'Positieve Gezondheid in woon en leefomgeving' als methodiek om gezondheid integraal mee te nemen in de planvorming en dat samen met de (toekomstige) bewoners te doen. De methodiek is ontwikkeld door Thomas Steensma in het kader van een master architectuur. Onderzoek naar de vraag wat de inzet van deze methodiek oplevert, kan een belangrijke bijdrage leveren aan kennis over de waarde van Positieve Gezondheid in het ruimtelijk domein.

Kennisvraag 24:

Hoe kan Positieve Gezondheid worden ingezet door inwoners die hun omgeving groener willen maken?

Door de toenemende kennis over de positieve effecten van natuur op gezondheid wordt groen op steeds meer plekken ingezet. [De zes dimensies van Positieve Gezondheid worden onder andere gebruikt om zichtbaar te maken wat de impact is van groen op deze dimensies.](#)

Kennisvraag 25:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat er meer bekendheid komt over de mogelijkheden van het werken met Positieve Gezondheid in het ruimtelijk domein?

Dit is een vraag uit de praktijk waar toch nog vaak schotten staan tussen de verschillende domeinen en waar in het ruimtelijk domein weinig kennis aanwezig is over Positieve Gezondheid.

Kennisvraag 26:

Kan Positieve Gezondheid een bijdrage leveren aan het realiseren van een omgeving waarin mensen kunnen werken, wonen en leven en die goed is voor iedereen, en zo ja, hoe?

Uit deze brede vraag spreekt het verlangen dat Positieve Gezondheid een bijdrage kan leveren aan een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving.

Kennisvraag 27:

Is Positieve Gezondheid bruikbaar om de impact op gezondheid zichtbaar te maken van bouwkundige oplossingen die gericht zijn op meer mogelijkheden voor ontmoeting?

Er is veel eenzaamheid in de samenleving, onder jong en oud; die is ziekmakend. Als er in de gebouwde omgeving meer wordt geïnvesteerd in ontmoeting, kan dat invloed hebben op de verschillende domeinen van gezondheid.

2.3.3 De gemeente

In de Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 - Gezondheid breed op de agenda worden de landelijke prioriteiten aangegeven op het gebied van publieke gezondheid die richting geven aan het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten. Positieve Gezondheid is een belangrijk uitgangspunt in dit document. Meer dan de helft van alle gemeenten noemt Positieve Gezondheid in hun gezondheidsnota.

Kennisvraag 28:

Hoe wordt Positieve Gezondheid toegepast op gemeenteniveau? Waar en hoe wordt het in het beleid opgenomen? Wordt het gebruikt in de samenwerking en zo ja, hoe?

Er is weinig zicht op de daadwerkelijke implementatie van Positieve Gezondheid op gemeenteniveau: hoe wordt het vanuit de gezondheidsnota in de praktijk gebracht?

Publicaties

- Yaron G, Spreeuwenberg M, Ruwaard D. Praktijkhandreiking werken met Positieve Gezondheid. Lessen uit Limburg. Universiteit Maastricht, 2021.
<https://www.iph.nl/kennisbank/praktijkhandreiking-werken-met-positieve-gezondheid-lessen-uit-limburg/>

Kennisvraag 29:

Wat zijn de (langetermijn)effecten van het werken met Positieve Gezondheid in een gemeente en hoe kunnen we die meten?

Breed leeft de vraag over het meten van de effecten van het werken met Positieve Gezondheid. Het iPH heeft op zijn website [de Evaluatiewijzer](#) ingericht, een hulpmiddel om te zien welke methodieken van onderzoek er onder andere in gemeentelijk beleid nu al gebruikt worden. Er is [een inspiratiewijzer monitoren en evalueren](#) ontwikkeld door het RIVM samen met Alles is Gezondheid, Pharos, VSG en GGDGHOR.

Kennisvraag 30:

Hoe kan Positieve Gezondheid worden toegepast in de uitwerking van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA)? En (hoe) kunnen we aansluiten bij onderzoek dat wordt gedaan naar de effecten van GALA en IZA? Wat is de impact van Positieve Gezondheid op deze effecten?

GALA is een akkoord dat is opgesteld tussen de rijksoverheden, gemeenten (VNG) en zorgverzekeraars. Het doel van het akkoord is het bereiken van een gezonde generatie in 2040. In het GALA worden verschillende thema's en akkoorden aan elkaar verbonden met als doel een integrale visie op en aanpak van thema's op het gebied van preventie, gezondheid en een stevige sociale basis. Het akkoord stelt doelen voor de verschillende thema's en daar hangen acties aan voor gemeenten, ministerie van VWS en zorgverzekeraars. Het doel van het IZA is samenwerken aan het toegankelijk en betaalbaar houden van de gezondheidszorg en de kwaliteit verbeteren. Het middel is passende ondersteuning samen met de patiënt op de juiste plek en met nadruk op gezondheid. Passende zorg gaat over gezondheid in plaats van over ziekte, begint bij zelfzorg en informele zorg, versterkt de veerkracht van mensen en helpt gezondheidsvragen te voorkomen. Veel afspraken uit het IZA houden direct verband met de afspraken die tussen het rijk en gemeenten zijn gemaakt in het GALA. Positieve Gezondheid sluit naadloos aan bij de integrale visie van beide akkoorden.

- In dit onderzoek worden de resultaten beschreven van etnografisch onderzoek in Limburg naar de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk. Dertien organisaties zijn geselecteerd die met het concept werken. Een van deze organisaties is een gemeente. Positieve Gezondheid wordt in deze praktijken gezien als (1) een brede benadering van gezondheid waarin de persoon centraal staat; (2) een instrument waarmee mensen kunnen reflecteren op wat zij belangrijk vinden; (3) een aanjager van verandering in organisaties of wijken; (4) een gezamenlijk kader voor samenwerking in de publieke sector; en (5) een maatschappelijke beweging.

2.3.4 De regio

Gezondheidsbeleid wordt steeds vaker regionaal vormgegeven. Gemeenten werken dan samen aan de hand van een gezamenlijk opgestelde regionale nota gezondheidsbeleid.

Kennisvraag 31:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de samenwerking die nodig is om de brede benadering van gezondheid vorm te geven in de regio? En wat zijn de argumenten om Positieve Gezondheid in te zetten in de regio?

Publicaties

- L. Lemmens, M. Beijer, A. de Bekker, et al. RIVM, 2022. Het toepassen van brede gezondheidsconcepten: inspirerend en uitdagend voor de praktijk. Ervaringen uit drie regio's. <https://www.iph.nl/kennisbank/rapportage-rivm-het-toepassen-van-brede-gezondheidsconcepten-inspirerend-en-uitdagend-voor-de-praktijk/>
 - In dit onderzoek wordt beschreven dat er verschillende werkwijzen zijn die de brede benadering van gezondheid als uitgangspunt hebben zoals 'van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag'. Uit dit onderzoek komen zeven elementen naar voren die de kans op een succesvolle brede gezondheidsaanpak vergroten: draagvlak bij alle betrokken partijen, een duidelijke focus in de aanpak, professionals van verschillende organisaties die elkaar kennen en begrijpen, organisaties die werken vanuit de behoeften en mogelijkheden van inwoners, de mogelijkheid voor organisaties om vanuit een brede kijk te werken, voldoende geld, en gezond leven ook breder in de samenleving een plek geven, bijvoorbeeld in het onderwijs.
- Elsner F, Matthiessen LE, Średnicka-Tober D, et al. Identifying Future Study Designs for Mental Health and Social Wellbeing Associated with Diets of a Cohort Living in Eco-Regions: Findings from the INSUM Expert Workshop. Int J Environ Res Public Health. 2022 Dec 30;20(1):669. <https://www.mdpi.com/1660-4601/20/1/669>
 - Verslag van een expertworkshop waarin een internationale groep experts heeft gekeken hoe een studie kan worden opgezet naar de effecten van een regionale systeemaanpak van biologische voeding vanuit de visie van Positieve Gezondheid. Daarbij is ook gekeken op welke manier de effecten hiervan kunnen worden geëvalueerd. De meetset van Positieve Gezondheid met de 17 items wordt genoemd als mogelijke uitkomstmaat.

Kennisvraag 32:

Hoe ziet de samenwerking vanuit Positieve Gezondheid in het kader van de brede benadering van gezondheid er in de praktijk uit en hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan de verbinding tussen organisaties in de regio?

In verschillende regio's wordt samengewerkt aan de hand van Positieve Gezondheid. Er is veel behoefte om te leren van deze regio's.

Publicaties

- [Positieve Gezondheid stimuleren in de regio: 10 praktische voorbeelden. 14 juli 2022 ROS-netwerk](#)
 - Vanuit verschillende hoeken worden allianties en bewegingen gestart om het gedachtegoed Positieve Gezondheid te verspreiden. Een Regionale Ondersteuningsstructuur (ROS) ondersteunt, adviseert bij of leidt deze activiteiten.
- [Rapport onderzoek sociale agenda Limburg: Positieve Gezondheid. Provincie Limburg, 2022.](#)
 - Door samenwerking vanuit Positieve Gezondheid verbinden meerdere (publieke) domeinen zich met elkaar om samenhang en samenwerking te realiseren in de praktische vertaling voor de provincie Limburg;

Kennisvraag 33:

Hoe kun je deze werkwijze naar de regio brengen als organisatie die werkt met Positieve Gezondheid?

Als een organisatie gaat werken met Positieve Gezondheid, is het logisch om deze brede benadering van gezondheid ook in te brengen in de regionale samenwerking. In veel kan Positieve Gezondheid organisaties in diverse domeinen ingezet worden om gezondheid te bevorderen van medewerker tot cliënt, van leerling tot inwoner.

2.4 LEREN

2.4.1 Leren van 0 tot 18 jaar

Van jongs af aan leren wat gezondheid is en hoe je je gezondheid kunt beïnvloeden, vormt een waardevolle basis voor het leven. Hiermee kun je kinderen bewust maken van hun eigen gezondheidsbronnen en daarmee de veerkracht al vanaf jonge leeftijd versterken. De [vragenlijsten](#) van Positieve Gezondheid voor [kinderen](#) en [jongeren](#) worden daarom steeds vaker op basisscholen en middelbare scholen gebruikt.

Kennisvraag 34:

Hoe zorgen we ervoor dat kinderen van jongs af aan kennis hebben over gezondheid als het vermogen om je aan te passen en de regie te voeren en dat ze die kennis kunnen vertalen in Positieve Gezondheid?

Gezonde schoollunches, lessen over voeding, schoolfruit, gezonde traktaties, meer bewegen, actief buitenspelen: steeds meer (basis)scholen zien het belang in van een gezonde leefstijl van hun leerlingen en willen samen met kinderen en ouders iets doen aan gezondheidsbevordering. Op verschillende scholen wordt Positieve Gezondheid daarbij ingezet.

Publicatie

- de Bot, C., Dierx, J. Kinderen van acht tot en met twaalf jaar hebben een duidelijke mening over Positieve Gezondheid. TSG Tijdschr Gezondheidswet 102, 1–8 (2024). <https://link.springer.com/article/10.1007/s12508-023-00423-9#Sec8>
 - In dit onderzoek wordt geëxploreerd hoe basisschoolkinderen van 8 tot 12 jaar denken over het begrip 'Positieve Gezondheid' en de dimensies van PG zoals opgenomen in de Kindtool. Het onderzoek laat zien dat basisschoolkinderen alle dimensies van Positieve Gezondheid herkennen en van belang achten.

Praktijkvoorbeelden

- [Met jongerentool in gesprek met vierdejaars leerlingen op middelbare school](#)
- [Partnering4Change: participatie van leerlingen op school stimuleren met Positieve Gezondheid](#)
- [De leerreis van provincie Zuid-Holland: in gesprek met jongeren met mengpaneel Positieve Gezondheid](#)
- [De gezonde basisschool van de toekomst](#)
- [Hoe implementeer je Positieve Gezondheid op een basisschool?](#)

2.4.2 Leren in het beroepsonderwijs (mbo en hbo) en universitair onderwijs (wo)

Het vermogen van jonge mensen om zich aan te passen en zelf de regie te nemen wordt tijdens een mbo-, hbo- of wo-opleiding verder ontwikkeld én op de proef gesteld. Positieve Gezondheid wordt al op verschillende onderwijsinstellingen ingezet, deels met het oog op studentenwelzijn en deels om werknemers van de toekomst voor te bereiden op hun beroepsloopbaan.

Kennisvraag 35:

Hoe kan het inzetten van Positieve Gezondheid in het mbo, hbo en wo bijdragen aan (1) het vermogen van studenten om zich aan te passen en zelf de regie te nemen, (2) gezondheid en welzijn van studenten, en (3) een goede start van de beroepsloopbaan?

In de huidige tijd van maatschappelijke transitie waarin veel onzekerheid en chaos is, zijn dit essentiële voorwaarden om een bestaan op te kunnen bouwen in een veranderende samenleving.

Publicatie

- Van Bladel B. Onderzoeksrapport Positieve Gezondheid in het mbo-onderwijs. ROC-Midden Nederland. <https://www.iph.nl/kennisbank/onderzoeksrapport-roc-midden-nederland-wat-studenten-en-docenten-vinden-van-lessen-over-positieve-gezondheid/>
 - Rapportage naar de ervaringen onder studenten en docenten over het onderwijs rondom Positieve Gezondheid binnen hun mbo-opleiding. Hieruit blijkt dat studenten inzichten op doen, maar dat het ook aandacht vergt voor verdere koppeling met de praktijk, docentondersteuning en nadere integratie binnen de organisatie.

2.4.3 Leren voor professionals

Voor professionals is kennis van de brede blik op gezondheid en de toepassingen ervan in de praktijk essentieel om de transitie in de samenleving van zorg en ziekte naar gezondheid en gedrag mede vorm te kunnen geven.

Bij ROC Midden Nederland is [Positieve Gezondheid al onderdeel van opleidingen](#) binnen sport, welzijn en gezondheidszorg.

- Karel Y, Van Vliet M, Lugtigheid C et al. The concept of Positive Health for students/lecturers in the Netherlands. International Journal of Health Promotion and Education, 57:5, 286-296. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14635240.2019.1623707>
 - Onderzoek naar de waardering van de zes dimensies van Positieve Gezondheid door studenten en docenten van paramedische opleidingen in vergelijking met de patiënten uit Huber et al. (2016). Studenten en docenten zagen gezondheid smaller dan patiënten. De onderzoekers concludeerden daarom dat het belangrijk is om hier in de opleiding aandacht aan te besteden.
- Let's get serious: Verbinding en versteviging van post-initieel onderwijsaanbod in Zuid-Nederland rondom Preventie en Gezondheidsbevordering. [ZonMw Preventieprogramma 2019-2022 Impuls regionaal onderwijsaanbod](#).

Kennisvraag 36:

Hoe zorgen we ervoor dat scholing in Positieve Gezondheid leidt tot duurzame gedragsverandering van professionals in de diverse domeinen?

Het gaat hier om duurzame gedragsverandering tijdens het werken met cliënten en patiënten waarbij de focus verschuift van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Wat is daarvoor nodig bij professionals die met name opgeleid zijn in het signaleren van problemen, het stellen van diagnoses en het vinden van oplossingen?

Publicaties

- Huber M, Jung HP, van den Brekel-Dijkstra K. Handboek Positieve Gezondheid in de Huisartspraktijk – Samenwerken aan betekenisvolle zorg. BSL, 2021.
 - De ontstaansgeschiedenis van Positieve Gezondheid in relatie tot ontwikkelingen in de zorg en de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk van de huisarts staan centraal.
- Dierx J, de Bot C, Steuns A, Mares M. Gedragsverandering vanuit Positieve Gezondheid. Bussum, 2022.
 - Dit boek helpt (toekomstige) gezondheids- en welzijnsprofessionals Positieve Gezondheid toe te passen vanuit intensieve samenwerking tussen de verschillende betrokken disciplines.
- AccreDidact-nascholingen voor huisartsen, praktijkondersteuners ggz en doktersassistenten. Positieve Gezondheid.
 - In deze online scholingen komen de achtergronden van en het werken met Positieve Gezondheid aan bod.

Kennisvraag 37:

Hoe zorgen we ervoor dat scholing in Positieve Gezondheid aansluit bij de behoeftes in de praktijk?

Het scholingsaanbod van Positieve Gezondheid breidt zich uit. Er is veel vraag naar lezingen en workshops. De basistraining Werken met Positieve Gezondheid is een mogelijk vervolg; die duurt vijf dagdelen. Behoeftes in de praktijk kunnen sterk uiteenlopen, omdat de praktijk sterk uiteenloopt: van de zorg via werkgevers tot onderwijs en ruimtelijke ordening.

2.4.4 Een leven lang ontwikkelen

We leven in een tijdperk van transities. Een transitie is een duurzame verandering in werkwijze, cultuur en structuur. Het gaat om grote en ingrijpende veranderingen in de manier waarop we omgaan met energie, met elkaar, met zorg en met de natuur. Dat betekent dat er veel wordt gevraagd van ons vermogen om ons aan te passen aan een snel veranderende omgeving. Een leven lang leren en ontwikkelen kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren, en Positieve Gezondheid kan richting geven aan de leer- en ontwikkelwens van mensen. Een leven lang ontwikkelen wordt door de overheid gestimuleerd met onder andere een aantal [subsidiemogelijkheden](#).

Kennisvraag 38:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan een leven lang ontwikkelen?

In de vragenlijst van Positieve Gezondheid (het spinnenweb) is de vraag: 'Wat is voor jou belangrijk en wat zou jij willen veranderen' in essentie een ontwikkelingsvraag.

2.5 WERK

Overheden, werkgevers, verzekeraars en andere belanghebbenden vragen zich steeds vaker af: in hoeverre kan de brede blik op gezondheid en de vertaling daarvan in Positieve Gezondheid gebruikt worden op de werkvloer om het vermogen tot aanpassing en de eigen regie van werknemers te versterken? De toepassing van Positieve Gezondheid in de werkomgeving is niet zonder meer hetzelfde als in de zorgpraktijk, en verschillen tussen organisaties vragen om een verschillende aanpak. Er moet daarom goed onderzocht worden hoe Positieve Gezondheid vertaald kan worden naar de context van werk. In 2022 is de [leerstoel Positive Health at Work](#) ingesteld door het CAOP bij Universiteit Maastricht om hier meer inzicht in te bieden. Prof. Tim Huijts bekleedt als hoogleraar deze leerstoel. Verder biedt Positieve Gezondheid handvatten om organisaties inclusiever te maken, bijvoorbeeld door (re-)integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben de kennisvragen over werk ingedeeld in twee thema's: organisaties en personeelsbeleid.

2.5.1 Organisaties

In een organisatie kan het werken met Positieve Gezondheid worden geïmplementeerd op verschillende niveaus. Positieve Gezondheid kan worden opgenomen in de visie van de organisatie, vertaald worden in de strategie en concreet worden gemaakt in werkafspraken.

Kennisvraag 39:

Wat is de waarde van het werken met Positieve Gezondheid voor een organisatie?

Dit is een brede vraag over de impact van het werken met Positieve Gezondheid voor welke organisatie dan ook (bedrijf, zorginstelling, onderwijsinstelling, etc.).

Publicaties

- [Handreiking hoe Positieve Gezondheid past binnen de werkomgeving](#). Rapport iPH 2019.
 - Experts aan de koploperafel Positieve Gezondheid en werk geven suggesties voor de toepassing van Positieve Gezondheid.

Kennisvraag 40:

Wat hebben organisaties nodig om de effecten van het werken met Positieve Gezondheid te kunnen meten? Welke effecten zijn beoogd? Welke uitkomstmaten horen daarbij en hoe meet je die?

Metten is belangrijk om te evalueren, maar het is wel belangrijk dat je het goede meet, en niet alleen wat makkelijk te meten is. Het is belangrijk om te weten met welke reden de organisatie is gaan werken met Positieve Gezondheid en welke effecten men hoopte te bereiken met deze nieuwe werkwijze. Van daaruit vertaal je dat in gewenste uitkomsten en zoek je naar een manier om die vast te leggen.

Publicatie

- [Monitoringsplan Verander- en effectenkaart](#). Vilans, 2023
 - Hoe voer je Positieve Gezondheid in je eigen organisatie in? Vilans ontwikkelde een routekaart die organisaties helpt na te denken over wat zij daarmee willen bereiken en vooral hoe. Deze 'Verander- en effectenkaart Positieve Gezondheid' is ook voorzien van een monitoringsplan.

Kennisvraag 41:

Hoe implementeer je het werken met Positieve Gezondheid binnen een organisatie? Hoe borg je het werken met Positieve Gezondheid in een organisatie, en hoe en met wie werk je samen? Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het implementeren van Positieve Gezondheid in een organisatie?

In sommige organisaties is het werken vanuit en met Positieve Gezondheid stevig ingebed. Wat kunnen we van die organisaties leren? En hoe zorgen we ervoor dat we tijdens de implementatie in organisaties leren vanaf de start?

Publicaties

- Huber M, Jung HP, van den Brekel-Dijkstra K. Handboek Positieve Gezondheid in de Huisartspraktijk – Samenwerken aan betekenisvolle zorg. BSL, 2021.
 - De ontstaansgeschiedenis van Positieve Gezondheid in relatie tot ontwikkelingen in de zorg en de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk van de huisarts staan centraal.
- [Positieve Gezondheid in sociaal werk. Sociaal werk werkt! 2021](#).
 - De brede manier van kijken naar gezondheid is door Sociaal Werk werkt! via een pilot in de sector getoetst. Doel was te ontdekken hoe organisaties voor sociaal werk de methode het beste kunnen inpassen om de gezondheid en vitaliteit van hun medewerkers structureel te ondersteunen. Het e-book is het resultaat van deze pilot.

Kennisvraag 42:

Wat is de waarde van een sterkte-zwakte-kansen-bedreigingen-analyse (strength-weakness-opportunities-threats-analyse of SWOT-analyse) bij het toepassen van Positieve Gezondheid in een organisatie?

Een SWOT-analyse wordt gebruikt om strategische opties in kaart te brengen. De sterke en zwaktes van de organisatie worden afgezet tegen de kansen en bedreigingen die zich voordoen.

Kennisvraag 43:

Hoe kunnen we kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) verbinden aan het werken met Positieve Gezondheid?

KPI's zijn variabelen om prestaties van ondernemingen te analyseren. Deze vraag komt voort uit de wens om de impact van het werken met Positieve Gezondheid op de prestaties van een organisatie of bedrijf te meten.

Kennisvraag 44:

Wat is het verschil in de toepassing van Positieve Gezondheid tussen verschillende organisaties in de verschillende domeinen? Zijn er organisatiespecifieke toepassingen van Positieve Gezondheid?

Maakt het uit of je met Positieve Gezondheid aan de slag gaat in een zorg- of welzijnsorganisatie, waar het ook kan worden ingezet in de hulpverlening, of in een productiebedrijf?

Kennisvraag 45:

Hoe kan het werken met Positieve Gezondheid bijdragen aan het meer inclusief maken van de organisatie?

Inclusiviteit is het creëren van een omgeving waarin alle individuen zich welkom en gewaardeerd voelen en gelijke kansen krijgen, ongeacht hun achtergrond, cultuur, genderidentiteit, seksuele geaardheid, religie, fysieke en mentale mogelijkheden. Positieve Gezondheid gaat uit van eigen regie, autonomie en dat wat betekenisvol is voor iemand en draagt daarmee potentieel bij aan maatwerk en inclusiviteit.

Publicatie

- Schaaap R, Schaafsma FG, Bosma AR, et al. Improving the health of workers with a low socioeconomic position: Intervention Mapping as a useful method for adaptation of the Participatory Approach. BMC Public Health 20, 961 (2020). <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09028-2>
<https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-020-09028-2>
 - Elementen van Positieve Gezondheid zijn gebruikt voor de ontwikkeling van een duurzame inzetbaarheidsinterventie gericht op werknemers met een lage sociaaleconomische status ('Grip op Gezondheid'). Om de interventie goed aan te laten sluiten op de doelgroep is extra aandacht gericht op een ondersteunende omgeving, wat de auteurs benoemden als aanvulling op het Positieve Gezondheidsmodel.

2.5.2 Personeelsbeleid

Organisaties willen graag dat hun werknemers gezond zijn en blijven, maar hoe doe je dat? Kan het werken met Positieve Gezondheid daar een bijdrage aan leveren?

Kennisvraag 46:

Wat is de waarde van Positieve Gezondheid voor het personeelsbeleid (HR)?

In de huidige tijd met grote arbeidstekorten, vooral in de zorg, is het belangrijk om zicht te krijgen op de waarde van het werken met Positieve Gezondheid voor het behoud van gezond en gemotiveerd personeel.

Kennisvraag 47:

Hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan de balans en het werkplezier van werknemers? Welke effecten heeft het werken met Positieve Gezondheid op het aanpassingsvermogen, de gezondheid en het welzijn, het werkplezier, de betrokkenheid, de productiviteit, de retentie en de ontwikkeling van werknemers?

Dit gaat over duurzame inzetbaarheid: de mate waarin medewerkers willen en kunnen blijven werken, al dan niet bij dezelfde werkgever, en er zelf de regie over kunnen hebben.

Publicaties

- Lemmen CHC, Yaron G, Gifford R, et al. Positive Health and the happy professional: a qualitative case study. BMC Fam Pract. 2021 Jul 24;22(1):159.
<https://bmcpimcare.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12875-021-01509-6>
 - Een kwalitatieve interviewstudie waarbij zorgprofessionals van een huisartsenpraktijk zijn bevestigd over de invloed van de Positieve Gezondheidsaanpak binnen de huisartsenpraktijk op hun werkplezier. Hieruit kwam naar voren dat de invoering van Positieve Gezondheid gestalte gaf aan hun holistische visie. Het bood de ruimte om meer aandacht te geven aan hun patiënten en gaf hun meer autonomie om de dagelijkse patiëntenzorg meer naar hun eigen kernwaarden invulling te geven. In het algemeen leidde dit tot meer werkplezier.

Kennisvraag 48:

Hoe kan Positieve Gezondheid verder concreet worden verwerkt in bestaande HR-instrumenten als medewerkerstevredenheidsonderzoek en persoonlijk gezondheidsonderzoek?

Er bestaan al veel verschillende vragenlijsten en methodieken die gaan over vitaliteit en gezondheid en over werktevredenheid. Hoe verhouden de vragenlijst van Positieve Gezondheid en het spinnenweb (de visuele weergave van de ingevulde vragenlijst) zich tot deze bestaande instrumenten?

Kennisvraag 49:

Onder welke omstandigheden kan Positieve Gezondheid op een veilige manier onderdeel worden van het gesprek tussen leidinggevende en medewerker? Hoe borg je keuzevrijheid van de werknemer in het invullen van de vragenlijst van Positieve Gezondheid?

Het invullen van de vragenlijst van Positieve Gezondheid is een individuele keuze, die niet kan worden afgedwongen door een leidinggevende, net zomin als het gesprek naar aanleiding van deze vragenlijst. Het doel is dat de regie en autonomie bevorderd worden door de inzichten die de werknemer krijgt vanuit de ingevulde vragenlijst en het gesprek dat daarover wordt gevoerd.

Kennisvraag 50:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de (re-)integratie van mensen (bijvoorbeeld mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)?

Re-integratiebedrijven en casemanagers zijn positief over het werken met Positieve Gezondheid in de begeleiding van mensen naar werk.

Praktijkvoorbeelden

- [Een deuk in het spinnenweb is geen achteruitgang maar een realistischer zelfbeeld](#)
 - Bij een re-integratiebedrijf begeleiden ze mensen die hun baan zijn verloren, die zijn afgekeurd en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ze bieden hun perspectieven motiveren hen om verder te komen. Positieve Gezondheid wordt ingezet om de intrinsieke motivatie te stimuleren.
- [Met Positieve Gezondheid en een werkboek mensen de regie over hun eigen leven leren nemen](#)
 - Een verzekeringsarts en een sportschoolhouder werken samen vanuit de visie van Positieve Gezondheid om mensen te helpen om beter voor zichzelf te zorgen en de eigen regie te kunnen nemen.

2.6 ZORG EN WELZIJN

Vanuit de zorg sluit de Kennisagenda goed aan bij 'passende zorg'. Hieronder verstaan we zorg die waardegedreven is, samen met en rondom de patiënt tot stand komt, op de juiste plek wordt gegeven en over gezondheid gaat in plaats van over ziekte. Positieve Gezondheid is gestart vanuit de zorg en sluit nauw aan bij de werkwijze in de welzijnssector.

Dr. Sandra van Hogen-Koster is sinds 2021 lector Positieve Gezondheid, Leefstijl & Leiderschap van het lectoraat Smart Health van Hogeschool Saxion en van Medisch Spectrum Twente. Ze richt zich met praktijkgericht onderzoek op het bewerkstelligen van leefstijlverandering bij patiënten vanuit het perspectief van Positieve Gezondheid.

De thema's waar vragen over zijn ingediend, zijn: professionaliteit, arbeidsmarkt, samenwerking, en toegang tot de zorg. Daarnaast zijn er vier lopende onderzoeken gericht op specifieke doelgroepen (somaatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten (SOLK), mensen met complexe problematiek, chronisch zieke kinderen) en op zingeving in de huisartsgeneeskunde.

Publicaties

- De Wit F. Aan de slag met Positieve Gezondheid. Vilans. <https://www.vilans.nl/kennis/aan-de-slag-met-positieve-gezondheid>
 - Een praktische handleiding die het concept van Positieve Gezondheid verheldert, concrete handvaten biedt voor implementatie en inzicht verschaft in de meerwaarde van het gebruik.
- van Beenen-Muijs S, van den Brekel K, Bos WJ. Positieve Gezondheid. Dialyse en nefrologie magazine 2021; 06:4-6
 - Artikel over de toepassing van Positieve Gezondheid binnen de nefrologiezorg in vaktijdschrift voor leden van V&VN.

Lopend onderzoek

- Emovere uit SOLK: een nieuwe weg van herstel door ervaringsdeskundigen en professionals. [ZonMw / Health Holland oproep 'Citizen Science voor Gezondheid en Zorg'](#)
 - Ervaringsdeskundigen geven aan dat een nieuw perspectief op de aanpak van SOLK nodig is om mensen te helpen met herstel. Het gaat om een brede visie op ziekte en gezondheid, waarin lichaam en geest onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.
- Pursuing the Triple Aim in Hotspotters: identification and integrated care; [ZonMW Doelmatigheidsonderzoek](#) | [Medisch Ondernemen. Huisarts voert positief gezondheidsgesprek.](#)
 - In dit onderzoek wordt gekeken wat de impact is van het voeren van Positieve Gezondheidsgesprekken op het zorggebruik van mensen met complexe problematiek.
- Kwetsbaarheid en veerkracht van chronisch zieke kinderen in relatie tot de covid-pandemie. Samen beslissen over passende zorg voor de meest kwetsbare jongeren. [ZonMw Kwaliteit van zorg: Kennisvragen kinderen met een chronische ziekte](#)
 - In dit onderzoek wordt in de gesprekken met chronisch zieke kinderen gekeken hoe het met hen gaat na de covid-pandemie, en worden aan de hand van de vragenlijst van Positieve Gezondheid Samen Beslissen-gesprekken gevoerd.
- Kenniswerkplaats Zorg voor Zingeving Thuis – Brancheproject huisartsgeneeskunde. [ZonMw Zorg voor zingeving in de thuissituatie](#)
 - Dit programma is bedoeld om inzicht te geven in de manier waarop zingeving en geestelijke verzorging ingebed kunnen worden in zorg en welzijn in de thuissituatie en wat daarvoor nodig is.

2.6.1 Professionaliteit

De Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen pleit in het [advies over de zorgverlener in 2030](#) voor een nieuwe visie op gezondheid, met een verschuiving van de nadruk op ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Dit heeft ook gevolgen voor de opleidingen in zorg en welzijn van mbo, hbo en wo, met een toenemende rol van technologie in zorg, welzijn en opleidingen. De commissie spreekt van de toekomstige 'T-shaped'-professional, die specialistische kennis heeft op het eigen vakgebied (de verticale poot), maar ook in staat is om de individuele mens in diens context te zien, over de grenzen van het eigen vakgebied heen te kijken en zo nodig verbindingen te leggen met professionals op andere levensdomeinen (de horizontale poot van de T).

Publicatie

- Karel Y, Van Vliet M, Lugtigheid C et al. The concept of Positive Health for students/lecturers in the Netherlands. International Journal of Health Promotion and Education, 57:5, 286-296. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14635240.2019.1623707>
 - Onderzoek naar de waardering van de zes dimensies van Positieve Gezondheid door studenten en docenten van paramedische opleidingen in vergelijking met de patiënten uit Huber et al. (2016). Studenten en docenten zagen gezondheid smaller dan patiënten. De onderzoekers concludeerden daarom dat het belangrijk is om hier in de opleiding aandacht aan te besteden.

Kennisvraag 51:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan professionaliteit van de werknemers in zorg en welzijn?

Publicaties over professionaliteit benadrukken steeds meer het vermogen om te reflecteren op de eigen rol, en de ruimte die professionals nodig hebben in contrast met de beperkingen die voortvloeien uit de inrichting van de zorg en de vele verantwoordingsmechanismen.

Publicatie

- Romme S, Bosveld MH, Van Bokhoven MA, et al. Patient involvement in interprofessional education: A qualitative study yielding recommendations on incorporating the patient's perspective. Health Expect. 2020 Aug;23(4):943-957.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7495081/>
 - In deze studie voeren studenten geneeskunde en gezondheidswetenschappen ervaringsgesprekken met patiënten met een chronische aandoening. Daarbij kunnen de studenten ook het model van Positieve Gezondheid gebruiken om de gesprekken vorm te geven. Het is echter niet bekend in hoeverre dat ook daadwerkelijk is gebruikt en wat de meerwaarde ervan is geweest.
- Huber M, Jung H. Persoonsgerichte zorg is gebaat bij kennis van ziekte en van gezondheid. Bijblijven 2015:589-597, 31 (8).
<https://www.netwerkpositievegezondheid.nl/files/media/hw-bijblijven-huber-jung-oktober-2015.pdf>
 - Dit artikel in een vakblad voor huisartsen belicht het concept van Positieve Gezondheid door Machteld Huber, met toevoeging van praktijkcasussen van Hans Peter Jung.

Kennisvraag 52:

In hoeverre draagt het werken met Positieve Gezondheid bij aan een goed Samen Beslissen-gesprek?

Samen Beslissen is het proces waarin zorgprofessional en patiënt gezamenlijk bespreken welke zorg het beste bij de patiënt past. Uitgangspunt is dat de zorg zoveel mogelijk aansluit bij de situatie en behoeftes van de patiënt.

Praktijkvoorbeelden

- [Positieve Gezondheid en samen beslissen combineren](#)
 - De bredere blik vanuit Positieve Gezondheid op welbevinden kan waarde toevoegen in het Samen Beslissen-gesprek. Het kan leiden tot een meer open gesprek met een bredere focus dan het medische perspectief.
- [Kennishandreiking Puzzelen in de polder](#)
 - Er bestaan veel overeenkomsten tussen hoe we kijken naar, de werkwijzen en hulpmiddelen van Positieve Gezondheid, Samen beslissen en Proactieve zorgplanning. Maar bij welke situatie past welk hulpmiddel nu het beste? De handreiking Puzzelen in de polder helpt bij het maken van keuzes.

Kennisvraag 53:

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor hulpverleners bij het werken met Positieve Gezondheid in welzijn en zorg?

Het werken met Positieve Gezondheid vraagt een andere houding van hulpverleners waarbij ze meer luisteren en een coachende rol aannemen. Wat maakt dat dit wel of niet lukt in de praktijk?

Publicaties

- Bock LA, Noben CYG, Yaron G, et al. Positive Health dialogue tool and value-based healthcare: a qualitative exploratory study during residents' outpatient consultations. *BMJ Open*. 2021 Nov 24;11(11). <https://bmjopen.bmj.com/content/11/11/e052688.long>
 - Interviewstudie onder medisch specialisten naar hun ervaringen met de toepassing van het gespreksinstrument Positieve Gezondheid tijdens hun polikliniekwerk. Aan de ene kant zagen ze voordelen, zoals meer inzicht in de context en het functioneren van de individuele patiënt, veranderde dynamiek in de communicatie tussen arts en patiënten, en een toegenomen bewustzijn van gezondheidswinst in relatie tot zorgkosten. Aan de andere kant ondervonden ze belemmeringen in de relevantie en reikwijdte van het gespreksinstrument, de grenzen van gespecialiseerde medische professionals en een gebrek aan afbakening (doelgroep, setting, etc.) in de klinische praktijk.
- Witjes S., Putte van de E.M. 2022. Implementatie van de Kindtool Mijn Positieve Gezondheid. ZonMw. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/12/Eindrapportage-Kindtool-implementatie-29042022-definitief-.pdf>
 - Rapportage bij implementatietraject van Positieve Gezondheid op de kinderafdelingen van zes Nederlandse ziekenhuizen. Onderzoek laat zien dat de inzet over het algemeen leidt tot diepere en meer persoonlijke gesprekken. Daarnaast worden bevorderende en belemmerende factoren benoemd.

2.6.2 Arbeidsmarkt

De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving schrijft op zijn website over [zorgen in een krappe arbeidsmarkt](#). Door onze veranderende bevolking neemt de behoefte aan zorg en ondersteuning toe. Tegelijkertijd kampt de zorg met personeelstekorten en met uitval. Dit komt onder andere door verlies aan werkplezier. Het vakmanschap van zorg- en hulpverleners staat onder druk, net als kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg. Hoe blijven we voor elkaar zorgen in een krappe arbeidsmarkt? Er is overlap van dit thema en het thema personeelsbeleid bij organisaties (werk). Het verschil is dat onderstaande vragen alleen gaan over de sector zorg en welzijn.

Kennisvraag 54:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan het aantrekken en behouden van mensen die willen werken in de zorg?

Wordt het werk aantrekkelijker voor (potentiële) hulpverleners door te werken vanuit de brede blik op gezondheid en het andere gesprek te voeren?

Publicatie

- Lemmen CHC, Yaron G, Gifford R, et al. Positive Health and the happy professional: a qualitative case study. *BMC Fam Pract*. 2021 Jul 24;22(1):159. <https://bmcpimcare.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12875-021-01509-6>
 - Een kwalitatieve interviewstudie waarbij zorgprofessionals van een huisartsenpraktijk zijn bevestigd over de invloed van de Positieve Gezondheidsaanpak binnen de huisartsenpraktijk op hun werkplezier. Hieruit kwam naar voren dat de invoering van Positieve Gezondheid gestalte gaf aan hun holistische visie. Het bood de ruimte om meer aandacht te geven aan hun patiënten en gaf hun meer autonomie om de dagelijkse patiëntenzorg meer naar hun eigen kernwaarden invulling te geven. In het algemeen leidde dit tot meer werkplezier.

Kennisvraag 55:

Wat vinden professionals in zorg en welzijn van het toepassen van Positieve Gezondheid in hun werk?

Het is belangrijk om de ervaringen van professionals op te halen om zicht te krijgen op wat nodig is voor de toepassing van Positieve Gezondheid in de praktijk, en om de werkwijze verder te verspreiden.

Kennisvraag 56:

Wat is het effect van het werken met Positieve Gezondheid op de tijdsbesteding van de professional?

Bij vrijwel alle innovaties in de sector wordt de beperkte beschikbare tijd als belemmerende factor genoemd.

2.6.3 Samenwerking

Samenwerking tussen zorg en welzijn is belangrijk nu de zorg steeds complexer wordt. Ook ligt er vaak sociale problematiek onder medische problematiek en zorgvragen en is er overlap tussen beide.

Kennisvraag 57:

Hoe kan Positieve Gezondheid een bijdrage leveren aan de samenwerking tussen zorg en welzijn? En hoe zorg je voor een passende financiering van de samenwerking tussen zorg en welzijn vanuit Positieve Gezondheid?

Het invullen en bespreken van de ingevulde vragenlijst van Positieve Gezondheid maakt zichtbaar dat medische problemen vaak een onderliggende oorzaak hebben in een ander domein, bijvoorbeeld in het sociaal functioneren of in zingeving. Welzijn kan mensen op weg helpen in deze domeinen. Een voorbeeld hiervan is Welzijn op Recept.

Praktijkvoorbeeld

- [Welzijn op recept en de link met Positieve Gezondheid](#)
 - Welzijnscoaches in Amsterdam gebruiken de vragenlijst van Positieve Gezondheid.

2.6.4 Toegang

De toegang tot zorg staat onder druk door de grote vraag naar zorg als gevolg van de vergrijzing, de medicalisering en de toenemende armoede en bestaansonzekerheid. Ook is er sprake van veel uitval van zorgpersoneel en een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten voor de zorg.

Kennisvraag 58:

Welke rol kan Positieve Gezondheid spelen bij het toegankelijker maken van zorg?

Door het werken met Positieve Gezondheid kun je sneller uitkomen bij de kern van wat voor iemand belangrijk is. Van daaruit kunnen mensen zelf intrinsiek gemotiveerd in beweging komen. Hierdoor kan de druk op de zorg afnemen.

Publicaties

- Jung HP, Jung T, Liebrand S, et al. Meer tijd voor patiënten, minder verwijzingen? Huisarts Wet 2018;61(3):DOI: 10.1007/s12445-018-0062-y. <https://www.henw.org/artikelen/meer-tijd-voor-patienten-minder-verwijzingen>
 - Deze studie betreft een implementatietraject van Positieve Gezondheid in de Noordelijke Maasvallei. Alle praktijkmedewerkers kregen scholing in Positieve Gezondheid en de huisartsen werkten nauw samen met het sociaal team van de gemeente. Daarnaast kon elke huisarts waar nodig meer tijd nemen voor een patiënt. Analyses wezen uit dat het aantal verwijzingen naar medisch-specialistische zorg met een kwart afnam, terwijl het aantal spoedverwijzingen gelijk bleef.
- Berden, Kuijterink, Mikkers. Beyond the Clock: Exploring the Causal Relationship between General Practitioner Time Allocation and Hospital Referrals. Discussion paper CentER 2023-019. <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/beyond-the-clock-exploring-the-causal-relationship-between-genera>
 - Dit onderzoek betreft een diepere kosten-effectiviteitsanalyse bij de praktijken in de Noordelijke Maasvallei die het werken met Positieve Gezondheid hebben omarmd (Jung et al. 2018). De analyse bevestigt dat de nieuwe aanpak heeft geleid tot een aanzienlijke vermindering van het totale aantal ziekenhuisverwijzingen. Daarnaast is ook een afname gevonden in de totale zorguitgaven voor huisarts- en ziekenhuiszorg in vergelijking met de praktijken in de controlegroep.

2.7 ECOSYSTEEM

2.7.1 Transitie

Het aanpakken van grote maatschappelijke opgaven, zoals op het gebied van klimaat en gezondheid, vraagt om een benadering waarin kennis en innovatie worden gezien als de uitkomst van een complex samenspel van organisaties en mensen die in een ecosysteem samenwerken aan een gezamenlijk doel. Transities kunnen alleen op een maatschappelijk verantwoorde manier tot stand komen als allerlei soorten kennis, ervaring en expertise worden gecombineerd. Juist de wisselwerking tussen wetenschappers, praktijkprofessionals, ambtenaren, ondernemers en inwoners - en tussen verschillende sectoren en technologiegebieden - is nodig om de maatschappelijke opgaven op een effectieve en samenhangende manier aan te pakken ([Rathenau-instituut](#)).

Publicatie

- Controle commissie. Rapport onderzoek Sociale Agenda Limburg. Provincie Limburg 2022. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/07/Onderzoeksrapport-Sociale-Agenda-10062022-incl-bijlagen-1.pdf>
 - Betreft een verantwoording van het traject Limburg Positief Gezond, waarbij Positieve Gezondheid provinciebreed is ingezet om gezondheidsachterstanden terug te dringen. In het traject zijn zo'n 10.000 professionals opgeleid in de toepassingen van Positieve Gezondheid en hebben er uiteenlopende activiteiten plaatsgevonden. Volgens het rapport draagt Positieve Gezondheid bij aan de weerbaarheid en zelfredzaamheid van kwetsbare Limburgers.

Lopend onderzoek

- Healthy Living as a service. Realising a sustainable and healthy society by improving life style and social and living environment: [NWO Leefstijl en leefomgeving](#).

Kennisvraag 59:

Hoe kan de visie van Positieve Gezondheid bijdragen aan de inrichting van een toekomstbestendig gezondheid ecosysteem?

Om te komen tot een toekomstbestendig systeem is het belangrijk dat de focus verschuift van ziekte naar gezondheid, dat de zorg meer zorg op maat en dicht bij de inwoner wordt geleverd, dat zorgprofessionals een lonkend perspectief krijgen (een nieuw wat, waar en hoe), en dat de financiering meer gericht is op het stimuleren van de gezondheid in plaats van op genezen van ziekte.

Publicaties

- Johansen, F., Loorbach, D., Stoopendaal, A. (2023). Positieve Gezondheid. Beleid en Maatschappij, 50(1), 4.
 - In deze discoursanalyse verkennen de onderzoekers de wijze waarop Positieve Gezondheid onderdeel is geworden van het Nederlandse gezondheidsbeleid. Als sleutels voor het succes noemen ze de kernelementen van Positieve Gezondheid die aansluiten bij de gewenste verschuiving van ziekte naar gezondheid, de gemeenschappelijke taal die Positieve Gezondheid biedt om het sociale en gezondheidsdomein te verbinden en het cocreatieproces waarmee het concept is ontwikkeld.
- Jambroes M, Nederland T, Kaljouw M, et al. Implications of health as 'the ability to adapt and self-manage' for public health policy: a qualitative study. Eur J Public Health. 2016 Jun;26(3):412-6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26705568/>
 - Deze studie bespreekt de implicaties van het nieuwe concept van gezondheid door Huber et al. (2011) aan de hand van interviewsessies en focusgroepen met diverse groepen professionals. Hieruit komt naar voren dat het concept mogelijkheden biedt voor de transitie van ziekte naar gezondheid. Maar zorgen worden uitgesproken over het risico dat focus op zelfmanagement gezondheidsverschillen kan vergroten. Aandacht voor socio-economische en omgevingsfactoren wordt dan ook van belang geacht.

Kennisvraag 60:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan een veerkrachtige samenleving, die op een evenwichtige manier omgaat met toekomstige pandemieën en crises?

In de covid-pandemie zijn keuzes gemaakt die gericht waren op zo lang mogelijk leven; Positieve Gezondheid heeft de focus op een betekenisvol leven.

Publicatie

- [Nieuwe WI-bundel: reflecties op de coronacrisis](#)
 - Tijdens de corona-crisis lag de focus veel meer op medicalisering dan op de gezondheid en weerbaarheid van mensen. Er is een andere omgang met gezondheid nodig, en Positieve Gezondheid kan daar een wezenlijke bijdrage aan leveren.

Kennisvraag 61:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan het terugdringen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen?

De grote gezondheidsverschillen in de provincie Limburg vormden de aanleiding om met Positieve Gezondheid aan de slag te gaan.

Publicaties

- [Magazine Limburg Positief Gezond](#), iPH, 2020
 - Een weerslag van het resultaat van de aanpak van de provincie Limburg met Positieve Gezondheid als leidraad.
- Rapport onderzoek sociale agenda Limburg: Positieve Gezondheid. Provincie Limburg, 2022.
 - Positieve Gezondheid draagt bij aan de weerbaarheid en zelfredzaamheid van kwetsbare Limburgers.

Kennisvraag 62:

Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de klimaattransitie?

Klimaatverandering zorgt voor meer gezondheidsproblemen. Meer bewustzijn over gezondheid en over wat echt belangrijk en betekenisvol is voor mensen, kan leiden tot andere en meer duurzame keuzes.

Kennisvraag 63:

Welke cultuur is nodig om integraliteit in het kader van het werken met Positieve Gezondheid te bewerkstelligen?

Hier wordt bedoeld het organisatorische aspect van integraliteit, waarin professionals met elkaar samenwerken en processen, werkwijze en expertise op elkaar afstemmen om tot een gezamenlijk plan voor de hulpvrager te komen.

Kennisvraag 64:

Wat is de waarde van Positieve Gezondheid voor de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag?

Deze kennisvraag overlapt met kennisvraag 6 over de overeenkomsten en verschillen in de brede benadering van gezondheid. In deze vraag wordt de transitie als kader gebruikt en Positieve Gezondheid als een route om deze transitie vorm te geven.

Publicaties

- [Van zz naar gg. Raad voor de Volksgezondheid en Zorg. Den Haag, augustus 2010](#)
 - Van zorg en ziekte naar gedrag en gezondheid betekent meer investeren in preventie (ook voor chronisch zieken), welzijn, werk en wonen.

Kennisvraag 65:

Welke rol kan Positieve Gezondheid spelen bij het toegankelijker maken van de 'systeemwereld' (instituten zoals UWV, schuldhulpverlening, gemeente, etc.)?

De manier waarop het (zorg)systeem is ingericht en functioneert, blijkt in de praktijk soms ook - op velerlei manieren - een belemmering te vormen voor passende zorg en ondersteuning.

Kennisvraag 66:

Welke rol kan de landelijke overheid spelen in het toepassen van Positieve Gezondheid in alle systemen (domeinen)?

Health in All Policies is een strategieconcept ter verbetering van de volksgezondheid. Het richt zich op factoren buiten het gezondheidsstelsel die een belangrijke invloed hebben op de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. Veel van deze factoren kunnen worden beïnvloed door beleidswijzigingen, bijvoorbeeld veranderingen in het beleid over landbouw, vervoer, werk en belastingen. De rode draden in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 zijn Health in All Policies en het concept van Positieve Gezondheid.

Publicatie

- [Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024. VWS, 2020](#)

Kennisvraag 67:

Wat vinden de hoofdrolspelers bij de verzekeraars en de ministeries van Positieve Gezondheid en wat is hun rol in het bevorderen van het werken met Positieve Gezondheid?

De kennis over Positieve Gezondheid bij deze hoofdrolspelers en de bereidheid om deze kennis toe te passen in hun werk zullen een belangrijke rol spelen in de daadwerkelijke veranderingen in beleid.

Kennisvraag 68:

Hoe kan Positieve Gezondheid een bijdrage leveren aan de samenwerking vanuit diverse domeinen en systemen? En hoe zorg je dan voor kennisdeling tussen domeinen?

Om Health in All Policies te kunnen implementeren is een brede visie op gezondheid nodig binnen een gezondheidsstelsel en moeten er verbanden worden gelegd met andere maatschappelijke stelsels. De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving stelt dat de regie op volksgezondheid en de wisselwerking met andere domeinen momenteel te kort schiet om een brede benadering van gezondheid te bewerkstelligen ([Op onze gezondheid. RVS, 2023](#)).

Kennisvraag 69:

Welke rol kan Positieve Gezondheid spelen in het meer bewegen en hoe kan Positieve Gezondheid worden toegepast in De Beweegalliantie en de Gezonde School-aanpak?

In 2040 moet 75% van de Nederlanders voldoen aan de beweegrichtlijnen. Om dit waar te maken is De Beweegalliantie opgericht, een netwerkorganisatie die bewegen net zo normaal wil maken als slapen en tandenpoetsen. De alliantie neemt obstakels weg en stimuleert vernieuwende beweeginitiatieven. Het doel van de Gezonde School-aanpak is een gezonde leefstijl vanzelfsprekend te maken voor leerlingen en studenten. Beide initiatieven vertrekken vanuit een brede kijk op gezondheid.

2.7.2 Economie

Bij alle innovaties zijn voldoende tijd en middelen om de innovatie te realiseren van wezenlijk belang. Bij het opschalen van (zorg)innovaties gaat het vaak over financiering. Het realiseren van structurele financiering voor innovaties gebaseerd op Positieve Gezondheid is een grote uitdaging in een systeem waar heel veel schotten staan tussen de financiering van zorg, welzijn en gezondheid.

Kennisvraag 70:

Wat zijn de maatschappelijke kosten en opbrengsten van het werken vanuit en met Positieve Gezondheid?

In de zorg wordt het model 'social return on investment' (SROI) gebruikt, een internationaal gevalideerde methodiek om de economische en maatschappelijke waarde van een interventie zichtbaar te maken.

Praktijkvoorbeeld

- [De maatschappelijke impact van Positieve Gezondheid. Een praktijkvoorbeeld uit Presikhaaf, gemeente Arnhem.](#)
 - Een investering van € 1 in de pilot Positieve Gezondheid leverde een maatschappelijke meerwaarde van € 2,41 op (SROI). Dat komt doordat de pilot heeft geleid tot een toename in werkplezier in de huisartsengroep en een verlaging van zorgkosten.

Kennisvraag 71

Hoe wordt (samen)werken met Positieve Gezondheid nu betaald en hoe zorgen we ervoor dat er geld blijft om dit te blijven doen?

Is er veelal sprake van projectfinanciering, integrale of structurele financiering van het werken met Positieve Gezondheid?

Publicatie

- [Jung HP, Laurant M, van Asten C. Zinnige Zorg dreigt utopie te worden. Medisch Contact, 21 nov 2019.](#)
 - Door de implementatie van Positieve Gezondheid in de huisartsenpraktijken nemen de verwijzingen naar het ziekenhuis af, maar de verzekeraar vindt dat het ziekenhuis meer productie moet leveren om financieel rendabel te blijven.

3 AANBEVELINGEN

De volgende uitgangspunten zijn benoemd voor het doen van onderzoek naar Positieve Gezondheid:

1. Zorg ervoor dat je helder hebt wie de doelgroep vormt van je onderzoek. Zijn dat inwoners, mantelzorgers, kinderen, jongeren, ouderen, mensen in een kwetsbare positie, mensen met een aandoening die zorg nodig hebben (patiënten)?
2. Zorg ervoor dat je onderzoek inclusief is.
3. Sluit aan bij de doelgroep van je onderzoek. Doe dat in de geest van Positieve Gezondheid, het begrip dat staat voor het bevorderen van autonomie en regie. Dat geldt ook voor de mensen die participeren in het onderzoek.
4. Kies de juiste onderzoeksvorm: laat de onderzoeksvorm aansluiten bij je vraag. Onderzoeksmethodieken die passen bij de vragen die over het hoe gaan (de procesvragen) zijn bijvoorbeeld praktijkgericht onderzoek, zoals participatief actieonderzoek, Citizen Science en etnografisch onderzoek. Kwalitatief onderzoek past vaak beter bij de procesvragen dan kwantitatief onderzoek.
5. Maak gebruik van ervaringskennis van inwoners, hulpvragers, en van ervaringsverhalen.
6. Benut de *wisdom of the crowd*: grote groepen mensen – onder de juiste omstandigheden – komen tot betere beslissingen en inzichten dan de slimste individuen.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. UITNODIGING WEBINAR BIJDAGEN AAN KENNISAGENDA

Denk mee over de Kennisagenda Positieve Gezondheid op 25 april

Afgelopen maanden heeft iPH samen met de [Wetenschappelijke Adviesraad](#) en met het [Onderzoeksnetwerk Positieve Gezondheid](#) gewerkt aan een (landelijke) Kennisagenda Positieve Gezondheid. Ben jij bestuurder of beleidsmaker en wil je meedenken over de brede blik op gezondheid? Meld je dan aan voor de online kennissessie om de Kennisagenda Positieve Gezondheid verder aan te scherpen.

In de Kennisagenda formuleren we de kennis- en onderzoeksvragen op het gebied van Positieve Gezondheid voor de toekomst. Er is vanuit iPH met verschillende groepen betrokkenen gesproken over de Kennisagenda, zoals praktijkprofessionals, inwoners, patiënten en verzekeraars. Nu nodigen we ook bestuurders en beleidsmakers op landelijk, gemeentelijk en regionaal niveau uit om in een online sessie feedback te geven op de Kennisagenda Positieve Gezondheid, om deze te verrijken en aan te scherpen.

Programma

Tijdens de online sessie:

- zoomen we in op het hoe en waarom van de Kennisagenda;
- delen we de concept-Kennisagenda Positieve Gezondheid;
- gaan we met elkaar in gesprek over de kennis- en onderzoeksvragen vanuit verschillende perspectieven.

Voor wie?

De sessie is bedoeld voor iedereen die vanuit beleidsmatig of bestuurlijk perspectief werkt met en vanuit de brede blik op gezondheid.

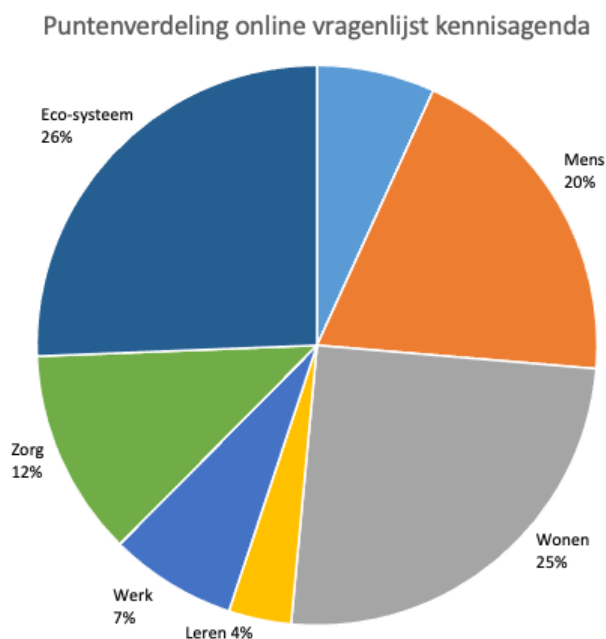
Aanmelden

Heb jij ideeën, feedback of input voor onderzoek? Benieuwd naar de Kennisagenda Positieve Gezondheid en wil je meedenken? Meld je dan aan voor de online sessie op 25 april van 15:30 – 17:00 uur via de knop hieronder.

BIJLAGE 2. RESULTATEN SURVEY PRIORITERING KENNISAGENDA

Ingevuld door 20 betrokkenen die eerder ook input hebben geleverd voor de kennisagenda tijdens de webinars.

De 11 hoogst scorende vragen zijn:

Thema mens

‘Hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan de eigen regie van mensen? En meer specifiek aan de eigen regie van mensen met gezondheidsproblemen die zorg nodig hebben?’

‘Draagt het werken met Positieve Gezondheid bij aan het verbeteren van gezondheidsvaardigheden en zo ja, hoe?’

‘Wat is de impact van het werk met Positieve Gezondheid op de ervaren gezondheid van mensen? En hoe kan je dit meten op individueel niveau?’

Thema wonen en leefomgeving

‘Hoe draagt Positieve Gezondheid bij aan meer bewustzijn en eigenaarschap van inwoners over gezondheid?’

‘Hoe kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de samenwerking die nodig is om de brede benadering van gezondheid vorm te geven in de regio, wat zijn de argumenten om Positieve Gezondheid in te zetten in de regio?’

Thema zorg en welzijn

'In hoeverre draagt het werken met Positieve Gezondheid bij aan een goed Samen Beslissen-gesprek?'

'Hoe kan Positieve Gezondheid een bijdrage leveren aan de samenwerking tussen zorg en welzijn? En hoe zorg je voor een passende financiering van de samenwerking tussen zorg en welzijn vanuit Positieve Gezondheid?'

Thema ecosysteem

'Hoe kan de visie van Positieve Gezondheid bijdragen aan de inrichting van een toekomstbestendig gezondheid ecosysteem?'

'Wat is de waarde van Positieve Gezondheid voor de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag?'

'Welke bijdrage levert Positieve Gezondheid in landelijke programma's zoals GALA en IZA en hoe kan Positieve Gezondheid worden toegepast in de uitwerking van de IZA- en GALA-akkoorden?'

'Wat zijn de maatschappelijke kosten en opbrengsten van het werken vanuit en met Positieve Gezondheid?'

BIJLAGE 3. GETEKENDE WEERGAVE KENNISAGENDA

